

Kunnallisten liikuntapaikkojen kustannukset ja käyttökorvaukset

Case: Lohja

Hägglund, Jarkko

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Lohja

Kunnallisten liikuntapaikkojen kustannukset ja
käyttökorvaukset
Case: Lohja

Jarkko Hägglund
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2011

Jarkko Hägglund

Kunnallisten liikuntapaikkojen kustannukset ja käyttökorvaukset
Case: Lohja

Vuosi	2011	Sivumäärä	80

Tämän opinnäytetyön tavoitteina oli tutkia Lohjan liikuntapaikkojen kustannuspaikkakohtaisia kustannuksia kolmen vuoden ajanjaksolla sekä tutkia Lohjan liikuntapaikkojen käyttökorvauksen suuruutta vertaamalla niitä neljän tietyin kriteerein valitun kunnan vastaaviin. Tutkimuksessa keskityttiin sisäliikuntapaikkojen kustannuksiin ja käyttökorvauksiin.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu case-tutkimuksen kohteena olevan Lohjan kunnan ja toimeksiantaja Lohjan Liikuntakeskus Oy:n perus- ja taloustiedoista sekä liikuntatoimen tiedoista, työssä mukana olevien vertailukuntien liikuntatoimen perus- ja taloustiedoista, kustannuksista, käyttökorvauksista sekä liikuntatoimen lakisääteisistä asioista. Tutkimusotteena oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimuksessa haastateltiin yhtä erityisasiantuntijaa. Työn muu aineisto kerättiin muiden keskustelujen avulla sekä aihetta sivuavista kirjallisista ja sähköisistä lähteistä.

Tutkimuksen kustannuksia koskevat tulokset osoittivat liiketoiminnan muiden kustannusten olleen kaikkina kolmena vuotena suurin kustannuserä Lohjan jäähallissa, henkilöstökustannusten olleen kaikkina vuosina suurin kustannuserä Neidonkeitaassa, kun sisäliikuntatiloissa suurin kustannuserä on puolestaan vuosina 2008 ja 2009 ollut henkilöstökustannukset ja vuonna 2010 liiketoiminnan muut kulut. Tutkimuksen käyttökorvauksia koskevat tulokset osoittivat Lohjalla jäähallin käytön olevan lohjalaisille verrattain edullista, mutta toisaalta ulkopaikkakuntalaisille verrattain kallista. Myös maaotteluiden järjestäminen oli Lohjalla verrattain kallista. Tulokset osoittivat Lohjalla uinnin kertamaksujen ja sarjalippujen olevan verrattain kalliita, samoin kuin kuntosalien kertamaksut ja sarjaliput. Toisaalta kuukausikortit olivat verrattain edullisia. Tulosten mukaan erityisryhmien kohdalla Lohjalla oli verrattain edulliset kuntosalin sarjaliput, mutta toisaalta kalliit kuukausikortit. Tulokset osoittivat Lohjalla koulujen liikuntasalien käyttökorvausten olevan verrattain edulliset.

Johtopäätöksinä voitiin esittää, että kustannusten jakautuminen eroaa huomattavasti liikuntapaikkojen välillä. Kuntien välillä voi olla huomattaviakin eroja liikuntapaikoissa samantasoisista palveluista perittävissä käyttökorvauksissa.

Jatkotutkimusehdotuksina esitettiin seuraavia teemoja: Miten eri kuntien liikuntapaikkojen samantasoisien palveluiden käyttökorvauksissa voi olla näin suuria eroja? Onko subventointi kohdistettu oikein ja oikeudenmukaisesti vai pitäisikö esimerkiksi lapsia ja nuoria huomioida enemmän hyvätuloisten aikuisten sijasta? Lisäksi voitaisiin tutkia, ovatko Lohjan liikuntapaikkojen käyttökorvaukset kohtuullisia verrattuna muihin kuntiin ja onko Lohjalla subventointi kohdistettu oikein vai pitäisikö tukea enemmän esimerkiksi lapsia ja nuoria.

Asiasanat: liikuntatoimi, liikuntapaikat, kustannukset, käyttökorvaukset.

Jarkko Hägglund

Costs and compensations for use of the municipal sports facilities
Case: Lohja

Year	2011	Pages	80

The objectives of this thesis were to study the location-specific costs of sports facilities at Lohja in a three-year period and study the level of compensations for the use of sports facilities at Lohja by comparing them to corresponding facilities at four other municipalities that were chosen according to certain criteria. The study concentrated on the costs and compensations for the use of indoor sports facilities.

The information base of this thesis consists of basic and financial information of the case study target Lohja, client Lohjan Liikuntakeskus Oy and information of the municipal sports activities, basic and financial information of the sports activities of four municipalities that are points of comparison in this study, costs, compensations for use and the statutory issues of sports activities. The form of this study was qualitative. The used research method was theme interview. One special expert was interviewed for the study. The other data was collected with the help of other discussions and from written and electronic sources that touch on the subject of the study.

The results of the costs study pointed out that the other operating costs of business were the biggest cost item at the ice rink of Lohja in all three years, personnel costs were the biggest cost item at Neidonkeidas in all three years, while at the indoor sports facilities the biggest cost item in the years 2008 and 2009 was personnel costs and in year 2010 the other operating costs of business. The results of the compensations for use study pointed out that using the ice rink of Lohja is comparatively affordable for the citizens of Lohja, but then again comparatively expensive for the out-of-town citizens. Also the organizing of the international matches was comparatively expensive at Lohja. The results pointed out that the swimming single admissions and serial tickets were comparatively expensive at Lohja, as well as the gym single admissions and serial tickets. Secondly, the one-month season tickets were comparatively affordable. The results pointed out that the gym serial tickets were comparatively inexpensive for the special groups at Lohja, but then again the one-month season tickets were comparatively expensive for them. The results showed that the compensations for use of the exercise halls of schools at Lohja were comparatively inexpensive.

As conclusions the study was able to present that the subdivision of costs varies significantly between the sports facilities. There can be very significant discrepancies in the compensations for the same level sports services between municipalities.

The following themes were presented as proposals for further study: How there can be such significant differences between municipalities in the compensations for use of the same level sports services? Is subsidizing targeted correctly and fairly or should for example children and young be acknowledged more instead of well-paid adults? Furthermore, are the compensations for use of Lohjas sports facilities reasonable as compared to the other municipalities.

Keywords: sports activities, sports facilities, costs, compensations for use.

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus	7
1.2	Aiheen rajausta ja teoreettinen viitekehys	7
1.3	Tutkimuksen toteutus, aikataulu ja tutkimusmenetelmä.....	7
1.3.1	Teemahaastattelu.....	8
1.3.2	Kvalitatiivinen tapaustutkimus.....	9
1.3.3	Tutkimuksen reliäabelius ja validius.....	10
2	Lohja ja Lohjan liikuntatoimi.....	10
2.1	Lohjan liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	11
2.2	Lohjan liikuntapaikat	11
2.3	Lohjan Liikuntakeskus Oy	12
2.3.1	Lohjan Liikuntakeskus Oy:n historia	12
2.3.2	Lohjan Liikuntakeskus Oy:n organisaatio	13
2.4	Lohjan Liikuntakeskus Oy:n tilastotietoa vuosilta 2008-2010	14
2.5	Lohjan Liikuntakeskus Oy:n kustannustiedot vuosilta 2008-2010.....	15
3	Liikuntapaikkakohtaisten käyttökorvausten vertailussa mukana olevat kunnat.....	21
3.1	Helsinki.....	21
3.1.1	Helsingin liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	21
3.1.2	Helsingin liikuntapaikat	22
3.2	Espoo	23
3.2.1	Espoon liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	23
3.2.2	Espoon liikuntapaikat.....	23
3.3	Kirkkonummi	24
3.3.1	Kirkkonummen liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	24
3.3.2	Kirkkonummen liikuntapaikat	25
3.4	Salon	25
3.4.1	Salon liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009.....	25
3.4.2	Salon liikuntapaikat.....	26
4	Liikuntatoimi ja lakisääteiset asiat.....	26
5	Kustannukset	30
5.1	Kiinteät ja muuttuvat kustannukset	35
5.2	Välittömät ja välilliset kustannukset	36
5.3	Erillis- ja yhteiskustannukset	37
5.4	Kustannusinformaation käyttö	37
6	Case: Kustannustutkimus ja käyttökorvausten vertailututkimus.....	41
6.1	Lohjan kunnallisten liikuntapaikkojen kustannustutkimus.....	41
6.1.1	Jäähalli.....	41
6.1.2	Neidonkeidas	42

6.1.3 Sisäliikuntatilat	42
6.2 Liikuntapaikkakohtaisten käyttökorvausten kuntien välinen vertailu	43
6.2.1 Jäähallit.....	43
6.2.2 Uimahallit.....	44
6.2.3 Kuntosalit	46
6.2.4 Koulujen liikuntasalit.....	48
6.2.5 Kamppailutilat	50
6.3 Johtopäätökset	51
6.4 Jatkotutkimusehdotukset	52
Lähteet	53
Kuvat	56
Kuviot	57
Taulukot	58
Liitteet.....	59

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Lohjan liikuntapaikkojen kustannuskehitystä ja liikuntapaikkakohtaisesti perittäviä käyttökorvauksia. Käyttökorvauksia myös verrattiin joidenkin muiden kuntien vastaaviin. Tutkimuksessa keskityttiin kunnallisen liikuntatoimen hallinnoimiin liikuntapaikkoihin, mukana ei ollut yksityisiä liikuntapaikkoja. Tutkimuksessa huomioitiin liikuntakulttuurin ominaispiirteet ja lakisääteiset seikat.

1.1 Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus

Opinnäytetyön aihevalinnan taustalla on oma harrastushistoriani kotikaupunkini Lohjan liikuntapaikoissa- ja seuroissa, ammatillinen kiinnostukseni talousasioita kohtaan sekä yhteistyöpyynnön perusteella saatu Lohjan Liikuntakeskus Oy:n ehdotus toteuttaa tämänkaltaisen tutkimus opinnäytetyönä. Halusin tehdä opinnäytetyön kotikaupungissani toimivalle yritykselle, joten Lohjan Liikuntakeskus Oy oli hyvä valinta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa Lohjan liikuntapaikkojen kustannuksista ja liikuntapaikkakohtaisesti perittävistä käyttökorvauksista, vertailla käyttökorvauksia joidenkin muiden kuntien vastaaviin sekä esittää omia johtopäätöksiä näihin teemoihin liittyen.

1.2 Aiheen rajausta ja teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyö rajattiin käsittelemään kustannuksia, liikuntapaikkakohtaisia käyttökorvauksia, liikuntakulttuurin ominaispiirteitä ja siihen liittyviä lakisääteisiä seikkoja sekä kunnallista liikuntatoimea. Käyttökorvausvertailu rajattiin sisäliikuntapaikkoihin.

Case-tutkimuksen kohteena oli Lohja, johon verrattiin joitain muita kuntia. Työn keskeisiä käsitteitä ovat liikuntatoimi, liikuntapaikat, kustannukset ja käyttökorvaukset. Opinnäytetyön tutkimusongelmina olivat liikuntapaikkojen kustannusten muodostuminen ja Lohjan liikuntapaikkojen käyttökorvausten suuruus verrattuna muihin kuntiin.

1.3 Tutkimuksen toteutus, aikataulu ja tutkimusmenetelmä

Tutkimus pyrittiin toteuttamaan vuoden 2011 aikana siten, että opinnäytetyösuunnitelman esitys olisi 12.10.2011 ja valmis työ esitettäisiin 9.11.2011. Tavoiteaikataulussa pysyttiin, vaikka olosuhteet eivät olleet kaikkein suotuisimmat näin vaativan tutkimuksen tekemiseen. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Työn muu aineisto kerättiin kirjallisuustutkimuksen, sähköisten lähteiden ja keskustelujen avulla.

Opinnäytetyön perusajatus säilyi samankaltaisena koko prosessin ajan, vaikka työn edetessä olikin pakko välillä tehdä melko radikaaleja rajauksia. Työ alkoi edetessään vaikuttaa siltä, että sitä olisi voinut jatkaa vielä vaikka kuinka pitkälle, sillä tutkimusongelmat olisivat tarjonneet mahdollisuuden vielä paljon laajempaan tutkimukseen.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli tuottaa tietoa Lohjan liikuntapaikkakohtaisesta kustannuskehityksestä. Tämän tiedon tuottaminen onnistuikin ja johtopäätöksiä kyettiin tekemään. Mahdollisten jatkotutkimusehdotusten antaminen kustannusten osalta osoittautui liian hankalaksi, koska se olisi vaatinut jo huomattavasti syvempää tietoa siitä, mitä tämän kustannuskehityksen taustalla on tapahtunut.

Opinnäytetyön toisena tavoitteena oli tuottaa tietoa Lohjan liikuntapaikkakohtaisista käyttökorkvauksista vertailemalla niitä eräiden muiden kuntien vastaaviin. Tämän tiedon tuottaminen onnistui, vaikka haastetta ajoittain aiheuttikin kuntien erilaiset käyttökorkvausten määrätymisperusteet. Tämä ongelma oli tosin tiedossa jo aloitettaessa tätä työtä. Vertailutietojen perusteella johtopäätösten tekeminen onnistui ja myös tämä osio työstä osoittautui hyvin mielenkiintoiseksi. Käyttökorkvausten osalta esitettiin myös jatkotutkimusehdotuksia.

Tutkimuksen tyyppi on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen sen vuoksi, että tarkoituksena ei ollut varsinaisesti laskea kustannuksia, vaan tutkia niiden muodostumista ja verrata käyttökorkvausten suuruutta vertailukuntien vastaaviin.

1.3.1 Teemahaastattelu

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007, 199-201) mukaan haastattelu on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, sillä siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelumenetelmä valitaan usein seuraavista syistä:

- Tutkimustilanteessa halutaan korostaa ihmisen merkitystä luovana ja aktiivisena osapuolena.
- Tutkimuksen tekijän on vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia.
- Tutkimuksessa halutaan liittää vastaus laajempaan kontekstiin.
- Tutkimuksen aiheen tiedetään jo ennalta tuottavan vastauksia monitahoisesti ja moniin suuntiin.
- Tutkimuksessa halutaan selventää saatavia vastauksia.
- Tutkimuksessa halutaan syventää saatavia tietoja.
- Tutkimuksessa halutaan tutkia arkoja tai vaikeita aiheita.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007, 201-202) mainitsevat haastattelun eduksi sen, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt yleensä suostuvat mukaan tutkimukseen ja nämä henkilöt on mahdollista tavoittaa myös myöhemmin, mikäli on tarvetta vaikkapa aineiston täydennykseen. Haastattelun haittapuolina voidaan pitää siihen kuluva aika (tapauskohtainen), haastattelijasta, haastateltavasta tai tilanteesta kokonaisuutena johtuva virhelähteiden mahdollisuus tai haastateltavan negatiiviset kokemukset haastattelutilanteesta. Haastattelussa ratkaisee se, miten haastattelija osaa tulkita haastateltavan vastauksia huomioiden muut tilanteeseen liittyvät merkitykset. Tutkimustarkoituksessa tehtävä haastattelu ymmärretään systemaattisena tiedonkeruun muotona.

Haastattelulajit jaotellaan normaalisti sen mukaan, miten strukturoitu ja muodollinen haastattelutilanne on. Tutkimushaastattelu voidaan jakaa kolmeen ryhmään: Strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Teemahaastattelu on lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto, jossa on tyypillistä, että tiedetään haastattelun aihepiirit eli teema-alueet, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys ei ole tiedossa. Teemahaastattelu soveltuu sekä kvalitatiiviseen että kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen. Avoimessa haastattelussa eli täysin strukturoimattomassa haastattelussa haastattelija selvittää haastateltavan näkemyksiä aiheesta sitä mukaa kuin ne tulevat esille keskustelun kuluessa. (Hirsjärvi ym. 2007, 203-204.)

1.3.2 Kvalitatiivinen tapaustutkimus

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisessa elämässä tapahtuvien asioiden kuvaaminen, pyrkimyksenä tutkia tutkimuskohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, sillä todellisuutta ei voi jakaa osiin tapahtumien vaikuttaessa toisiinsa monensuuntaisesti. Arvot vaikuttavat ihmisten ymmärrykseen tutkittavista ilmiöistä, joten arvolähtökohdat ovat merkittävä seikka tutkimustyössä. Tutkimuksessa voidaan saada tulokseksi vain mahdollisia selityksiä, jotka rajoittuvat johonkin aikaan ja paikkaan. Yleisesti on todettua, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään lähinnä löytämään tai paljastamaan tosiasioita sen sijaan, että todennettaisiin jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tunnusmerkkejä:

- Tutkimus perustuu kokonaisvaltaiselle tiedon hankinnalle, joka toteutetaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa.
- Tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedon lähteenä, eli tutkimuksen tekijä luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon.

- Tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysia, joka tarkoittaa tutkimuksen tekijän pyrkimystä paljastaa odottamattomia seikkoja. Lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesien testaus, vaan aineiston monialainen ja yksityiskohtainen tarkastelu.
- Tutkimuksessa suositetaan laadullisten metodien käyttöä aineiston keruussa, eli metodeja, joissa tutkittavien näkemykset tulevat korostetusti esille. Tällaisiin metodeihin kuuluvat mm. teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut sekä erilaisten dokumenttien ja tekstien diskursiiviset analyysit.
- Tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkkaan harkiten, ei satunnaisotoksella.
- Tutkimussuunnitelma muokkaantuu samalla kun tutkimus etenee, eli tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia voidaan muuttaa olosuhteiden vaatimalla tavalla.
- Tutkimuksessa käsitellään tapausta/tapauksia ainutlaatuisina, eli myös aineistoa tulkitaan samoin ainutlaatuisena. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.)

Tehtäessä kvalitatiivista tutkimusta ollaan kiinnostuneita jostakin seuraavista aiheista: kielen piirteistä, säännönmukaisuuksien keksimisestä, tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtämisestä tai reflektiosta. Tapaustutkimuksessa on kyse tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtämisestä. (Hirsjärvi ym. 2007, 162.)

1.3.3 Tutkimuksen reliaabelius ja validius

Tutkimus on reliaabeli eli luotettava, jos sen tulokset voidaan toistaa, eli tulokset ovat ei-sattumanvaraisia. (Hirsjärvi ym. 2007, 231). Tämän opinnäytetyön pitäisi sikäli olla reliaabeli, että tutkimus pohjautuu faktatietoihin. Reliaabeliusongelman saattaa kuitenkin muodostaa tiettyjen käytettävien lukujen oikeellisuus, sillä ei voida olla täysin varmoja, kuinka säännöllisesti kaikki tahot, tässä tapauksessa kunnat päivittävät tietojaan. Reliaabeliuden kannalta ongelmallista voi myös olla tutkijan omat henkilökohtaiset tavat tulkita saatuja tutkimustuloksia.

Tutkimus on validi eli pätevä, mikäli tutkimuksessa kyetään käytettävien mittarien ja tutkimusmenetelmien avulla tutkimaan juuri sitä, mitä on ollut tarkoituskin tutkia. (Hirsjärvi ym. 2007, 231). Tämän opinnäytetyön pitäisi olla validi sikäli, että tutkimusidea on pysynyt selvänä koko prosessin ajan ja käytössä oleva aineisto on kutakuinkin relevanttia.

2 Lohja ja Lohjan liikuntatoimi

Lohja on kaupunki, joka sijaitsee Uudenmaan maakunnassa, Etelä-Suomen läänissä. Lohjan pinta-ala on 356,2 km², josta maapinta-ala 278,3 km² ja vesipinta-ala 78,0 km². (Lohjan Matkailupalvelukeskus 2011.) Lohjan väkiluku 31.12.2010 oli 39 714. (Kuntaliitto 2011).

2.1 Lohjan liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009

Käyttökustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 2141 t€ , 2006: 2176 t€ , 2007: 2182 t€ , 2008: 2316 t€ , 2009: 2260 t€
Käyttökustannukset per asukas (euroa)
2005: 58.52 € , 2006: 58.85 € , 2007: 58.42 € , 2008: 61.32 € , 2009: 57.46 €
Käyttötulot yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 41 t€ , 2006: 46 t€ , 2007: 46 t€ , 2008: 45 t€ , 2009: 69 t€
Käyttötulot per asukas (euroa)
2005: 1.12 € , 2006: 1.24 € , 2007: 1.23 € , 2008: 1.19 € , 2009: 1.75 €
Nettokustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 2100 t€ , 2006: 2130 t€ , 2007: 2136 t€ , 2008: 2271 t€ , 2009: 2191 t€
Nettokustannukset per asukas (euroa)
2005: 57.4 € , 2006: 57.61 € , 2007: 57.19 € , 2008: 60.13 € , 2009: 55.7 €
Investoinnit yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 52 t€ , 2006: 68500 t€ , 2007: 79893 t€ , 2008: 81621 t€ , 2009: 980 000 t€ (arvio)
Investoinnit per asukas (euroa)
2005: 1.42 € , 2006: 1.79 € , 2007: 2.06 € , 2008: 2.09 € , 2009: 24.91 € (arvio)
Myönnetyt avustukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 66 t€ , 2006: 186385 t€ , 2007: 198393 t€ , 2008: 204715 t€ , 2009: 169498 t€
Myönnetyt avustukset per asukas (€, euroa)
2005: 1.8 € , 2006: 5.04 € , 2007: 5.31 € , 2008: 5.45 € , 2009: 4.31 €

Taulukko 1: Lohjan liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009

(Jyväskylän yliopisto 2011a, S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 8.11.2011 & S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 16.11.2011)

2.2 Lohjan liikuntapaikat

Lohjalla on runsaat 200 liikuntapaikkaa, jotka Lohjan kaupunki omistaa. Lohjan Liikuntakeskus Oy toimii niissä vuokralaisena. Liikuntatoimi perii liikuntapaikkojen käyttäjiltä Lohjan Liikuntakeskus Oy:n hallituksen hyväksymiä käyttökorvauksia. Lohjan Liikuntakeskus Oy ylläpitää ja hallinnoi keskeisimpiä sisä- ja ulkoliikuntapaikkoja Lohjalla. Keskeisimpiä Lohjan liikuntapaikkoja ovat mm. Virkistysuimala Neidonkeidas, Lohjan jäähalli, Lohjan keilahalli, Sporttikeskus Tennari, Järnefeltin ja Perttilän liikuntahallit, koulujen liikuntasalit, Neidonkeitaan, Tennarin, Järnefeltin ja Perttilän kuntosalit, yleisurheilu- ja nurmikentät, pallokentät sekä Lohjan skeittipuisto. Talvisin ulkoalueista kunnossapidetään sääolosuhteista riippuen Lohjan alueen jääurheilualueet ja hiihtoladut sekä retkiluistelurata. Lohjan uimarantojen, venelaitureiden ja vesiliikunta-alueiden ylläpidosta taas vastaa Lohjan kaupunkisuunnittelukeskus.

(Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011a.) Lohjan Liikuntakeskus Oy myös jakaa liikuntapaikkojen käyttövuorot. (S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 8.11.2011).

Liikuntapaikat yhteensä: 211 kpl

- joista kunnan ylläpitämiä: **29 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **139 kpl**

Uima-altaat: 2 kpl

Liikuntasalit ja -hallit yhteensä: 23 kpl

- joista kunnan ylläpitämiä: **2 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **2 kpl**

Kuntosalit: 9 kpl

Jäähallit: 2 kpl

Hiekkakentät: 32 kpl

Nurmikentät: 6 kpl

Kuntoradat ja ulkoilureitit: 28 kpl

(Jyväskylän yliopisto 2011b & S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 16.11.2011)

2.3 Lohjan Liikuntakeskus Oy

Yhteistyökumppanina tässä opinnäytetyössä toimi yleisjohdosta ja talousasioista vastaavan toimitusjohtaja Jukka Vienosen sekä liikuntatoiminnasta ja liikunnan tukemisesta vastaavan liikuntasihteerin Sinikka Pohjalan (Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011b) johdolla Lohjan Liikuntakeskus Oy. Lohjan Liikuntakeskus Oy vastaa Lohjan kaupungin kunnallisen liikuntatoimen organisoimisesta. (Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011c).

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n toimialana on rakentaa ja ylläpitää uimahallia ja siihen liittyviä urheilulaitoksia, sekä sen hoidettavaksi luovutettuja muita urheilupaikkoja tai -laitoksia. Yhtiön tulee toiminnassaan tukea ja kehittää kansan kuntourheilua ja liikuntakasvatusta sekä kansanterveystyötä, edesauttaa urheiluharrastusta, palvella koulujen ja muiden liikuntakasvatuksen opetusta ja luoda mahdollisuudet kansalaisten terveyteen vapaa-ajan viettoon. Yhtiön tarkoituksena ei ole voiton tuottaminen. (Kauppalehti 2011.)

2.3.1 Lohjan Liikuntakeskus Oy:n historia

Vuonna 1966 uinnin ystävät perustivat Lohjan Uimahalli Oy:n, jonka tehtävänä oli aikaansaada uimahalli Lohjalle. Vuonna 1969 Lohjan kaupunki (66 %) ja Lohjan kunta (33 %) merkitsivät osake-enemmistön ja sitoutuivat uimahallihankkeeseen. Rakennustyöt aloitettiin samana keväänä. Vuoden 1970 kesällä Lohjan uimahalli avattiin yleisölle. Vuonna 1980 yhtiön nimi muuttui Lohjan Liikuntakeskus Oy:ksi. Toimialan muutos mahdollisti myös muiden urheilu-

paikkojen sekä -laitosten hoitamisen. Vuonna 1985 toteutettiin Harjun urheilukentän perusrannus. Vuonna 1990 rakennutettiin jäähalli. (Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011d.)

Vielä vuonna 1990 liikuntatoimen päätöksiä tehtiin kuudessa eri itsenäisessä hallintokunnassa ja tästä syystä kunnat antoivat yhtiön tehtäväksi suunnitella kuntien liikuntatoiminnan yhdistäminen. Kunnat päättivät siirtää Lohjan Liikuntakeskus Oy:n hoidettavaksi kaikki kuntien liikuntatoimen toimintamuodot. Vuonna 1993 Lohjan Liikuntakeskus Oy:n hallitus alkoi toimia kahden itsenäisen kunnan (Lohjan kaupunki ja Lohjan kunta) liikuntalautakuntana. Vuonna 1997 kunnat yhdistyivät ja tästä vuodesta eteenpäin yhtiö on toiminut yhdistyneen Lohjan liikuntapalvelujen tuottajana. (Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011d.)

2.3.2 Lohjan Liikuntakeskus Oy:n organisaatio

Yhtiökokous

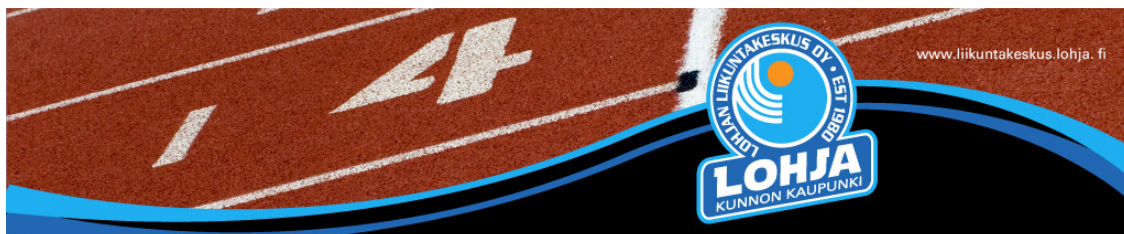
Hallitus (9 jäsentä ja henkilökohtaista varajäsentä)

Toimitusjohtaja

Henkilöstö (Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011e.)

Kuva 1: Lohjan Liikuntakeskus Oy:n logo
(Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011f.)

2.4 Lohjan Liikuntakeskus Oy:n tilastotietoa vuosilta 2008-2010

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n tuottamien palvelujen käyttäjämäärät (suoritteet)			
Vuosi	2010	2009	2008
Neidonkeidas	272 633	279 453	288 367
Ohjattu liikunta	93 279	92 918	90 397
Sisäliikuntatilojen käyttö	287 770	307 011	285 883
Ulkoliikuntapaikkojen käyttö	449 700	382 100	337 300
Jäähallin käyttö	57 518	63 710	70 703
Yhteensä	1 160 900	1 125 192	1 072 650

Taulukko 2: Lohjan Liikuntakeskus Oy:n tuottamien palvelujen käyttäjämäärät (S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 7.7.2011)

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n keskeisiä mittareita			
Vuosi	2010	2009	2008
Kokonaissuoritteet (koostuu yhtiön ylläpitämien liikuntatilojen käytöstä ja yhtiön järjestämän liikunnan ohjaustoiminnasta)	1 160 900	1 125 192	1 072 650
Käyttömenot €	3 761 915	3 340 793	3 022 914
Käyttötulot €	1 543 521	1 444 331	1 247 240
Kaupungin avustus €	2 309 300	1 894 197	1 907 721
Kokonaismenot €/asukas	94,71	84,91	80,03
Neidonkeitaan verorahoitettu osuus-%	-	31,03	27,60
Neidonkeitaan menot €/suorite	5,31	5,33	4,66
Jäähallin verorahoitettu osuus-%	-	57,93	57,80
Jäähallin kustannukset €/käyttötunti	136,16	125,32	123,04
Jäähallin kustannukset €/suorite	6,51	5,29	4,58
Ulko-osaston kust. €/suorite	1,43	1,79	1,47
Liikuntatoimen avustukset €/asukas	3,52	4,31	5,42

Taulukko 3: Lohjan Liikuntakeskus Oy:n keskeisiä mittareita (S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 7.7.2011)

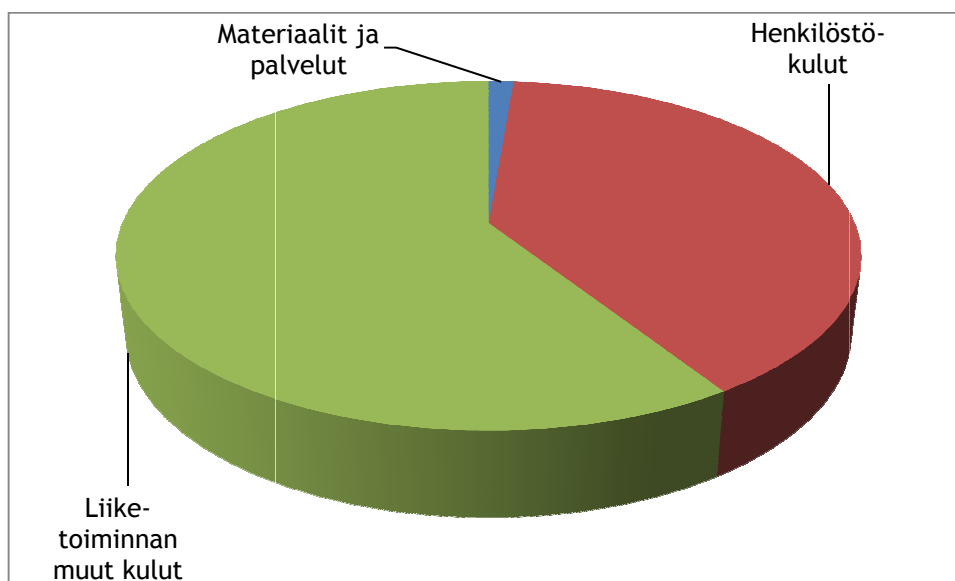
2.5 Lohjan Liikuntakeskus Oy:n kustannustiedot vuosilta 2008-2010

Jäähalli

2008

Materiaalit ja palvelut	- 4 196,66 €
Henkilöstökulut	- 128 383,36 €
Liiketoiminnan muut kulut	- 191 519,81 €

(J. Eloranta & S.Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

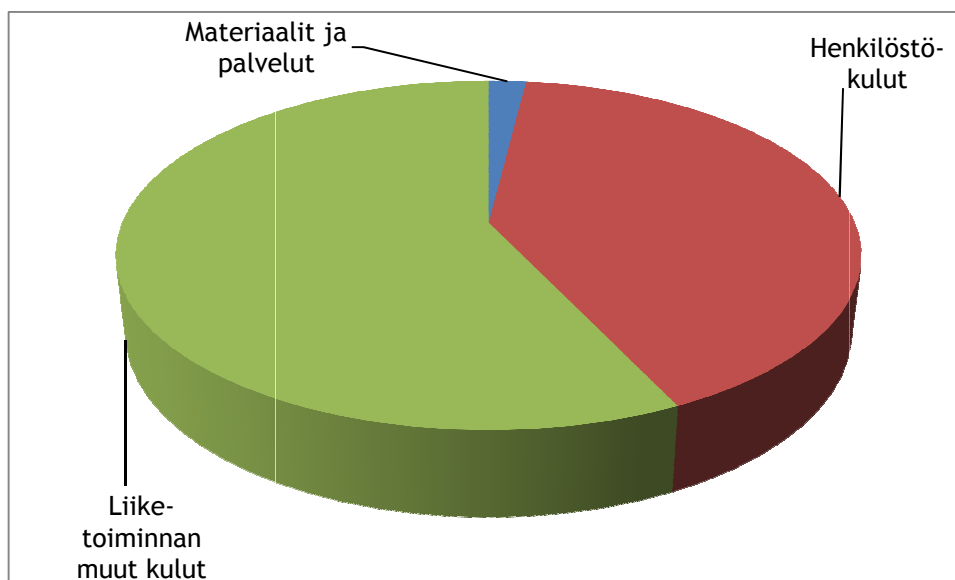

Kuvio 1: Lohjan jäähallin kustannukset 2008

2009

Materiaalit ja palvelut	- 6 530,78 €
Henkilöstökulut	- 138 176,45 €
Liiketoiminnan muut kulut	- 192 273,77 €

(J. Eloranta & S.Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

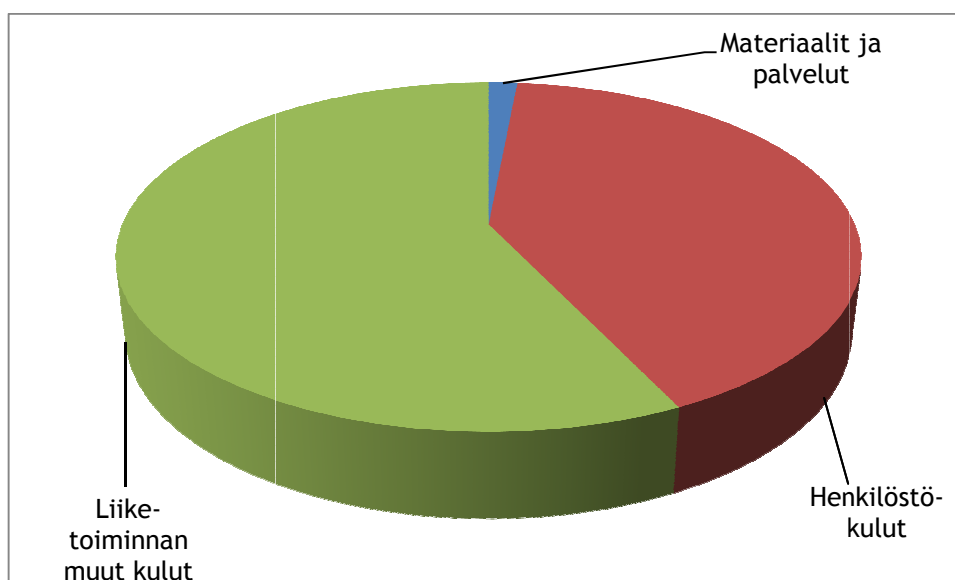

Kuvio 2: Lohjan jäähallin kustannukset 2009

2010

Materiaalit ja palvelut	- 5 535,45 €
Henkilöstökulut	- 154 964,09 €
Liiketoiminnan muut kulut	- 213 661,63 €

(J. Eloranta & S. Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

Kuvio 3: Lohjan jäähallin kustannukset 2010

Neidonkeidas

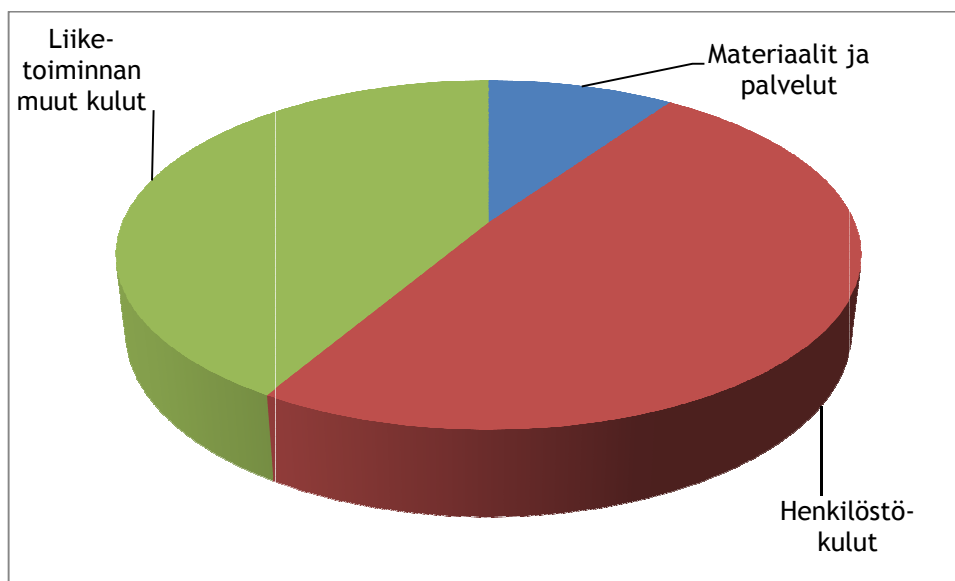
2008

Materiaalit ja palvelut - 137 605,39 €

Henkilöstökulut - 695 080,38 €

Liiketoiminnan muut kulut - 590 634,82 €

(J. Eloranta & S.Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

Kuvio 4: Lohjan Neidonkeitaan kustannukset 2008

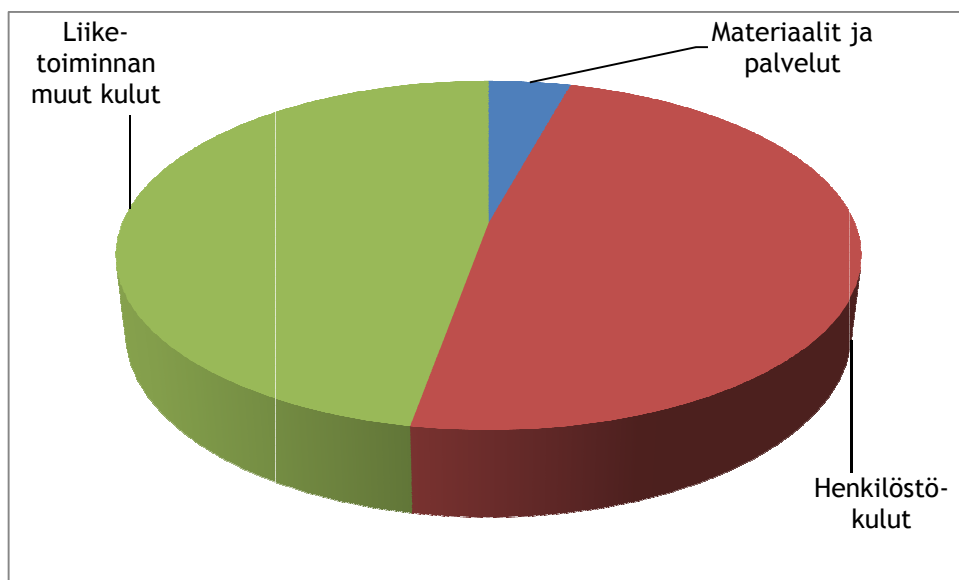
2009

Materiaalit ja palvelut - 64 361,35 €

Henkilöstökulut - 735 787,62 €

Liiketoiminnan muut kulut - 715 484,15 €

(J. Eloranta & S.Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

Kuvio 5: Lohjan Neidonkeitaan kustannukset 2009

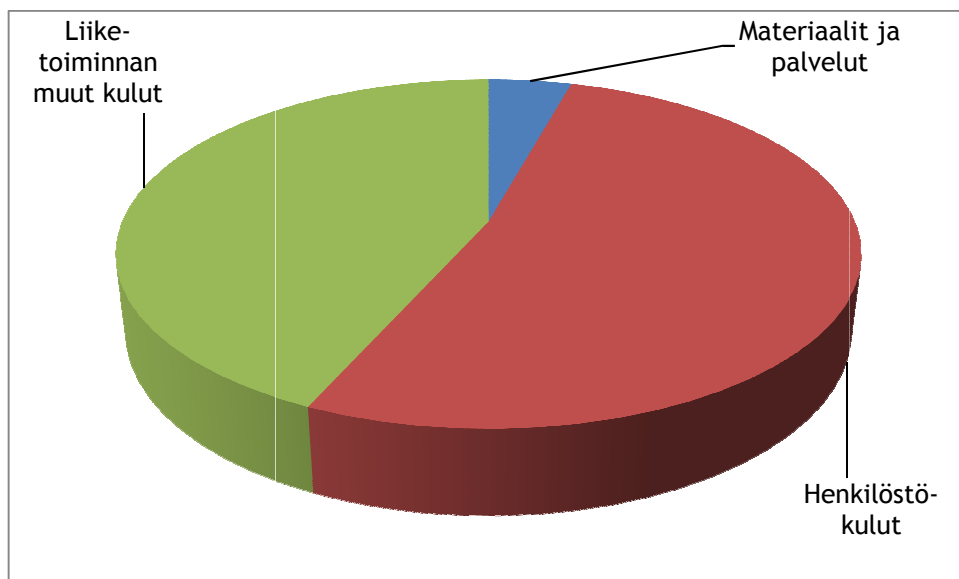
2010

Materiaalit ja palvelut - 62 127,04 €

Henkilöstökulut - 758 783,00 €

Liiketoiminnan muut kulut - 626 957,13 €

(J. Eloranta & S.Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

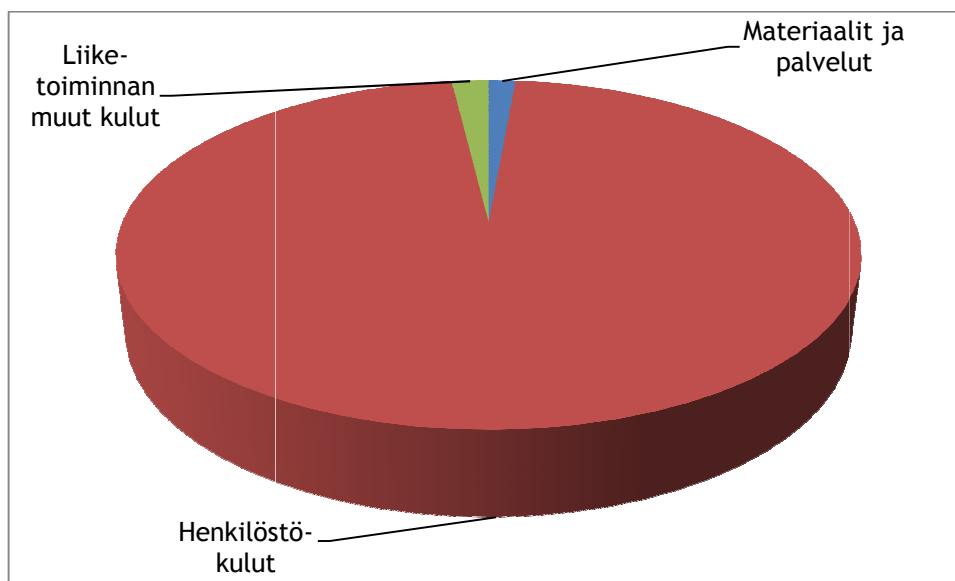
Kuvio 6: Lohjan Neidonkeitaan kustannukset 2010

Sisäliikuntatilat

2008

Materiaalit ja palvelut	- 1 171,48 €
Henkilöstökulut	- 81 348,64 €
Liiketoiminnan muut kulut	- 1 607,15 €

(J. Eloranta & S.Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

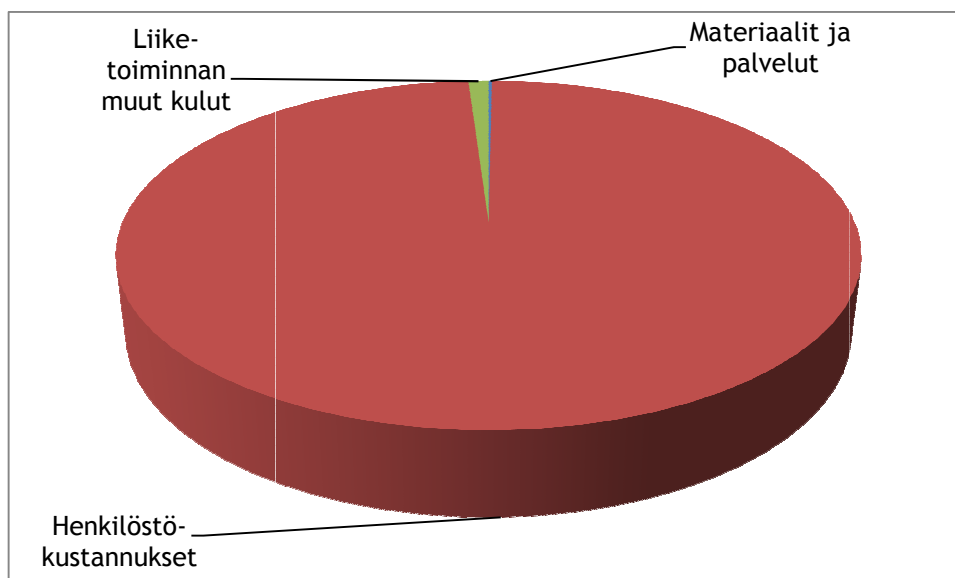

Kuvio 7: Lohjan sisäliikuntatilojen kustannukset 2008

2009

Materiaalit ja palvelut	- 190,98 €
Henkilöstökulut	- 111 709,06 €
Liiketoiminnan muut kulut	- 1 182,78 €

(J. Eloranta & S.Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

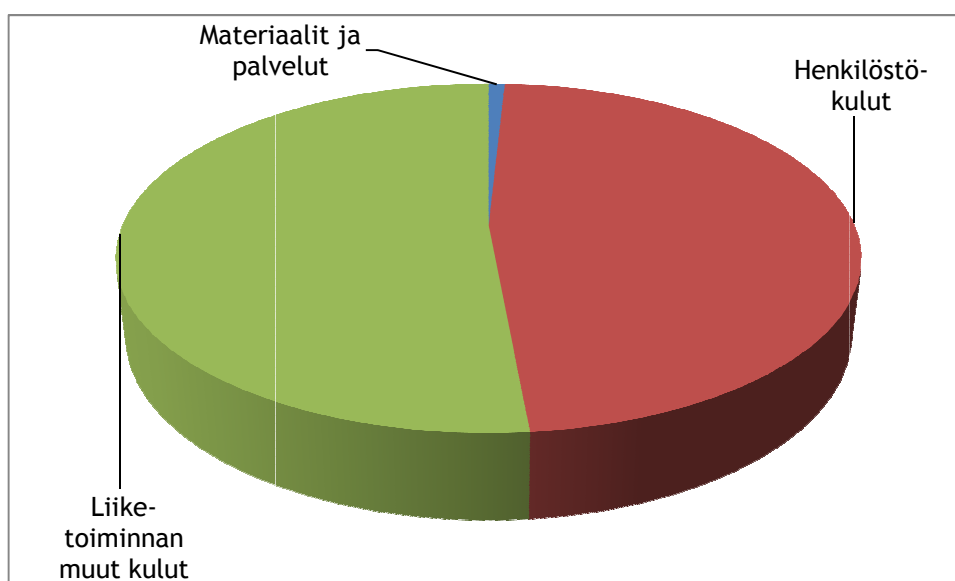
Kuvio 8: Lohjan sisäliikuntatilojen kustannukset 2009

Kuvioissa 7 ja 8 sisäliikuntatilojen henkilöstökustannusten suuruutta selittää se, että koulujen käyttämien sisäliikuntatilojen ylläpitokustannukset ovat kaupungin talousarviossa. Yhtiön talousarviossa on vain iltavahtimestarien palkka- ja välinekustannukset. (S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 16.11.2011.)

2010

Materiaalit ja palvelut	- 4 471,03 €
Henkilöstökulut	- 257 075,75 €
Liiketoiminnan muut kulut	- 277 374,99 €

(J. Eloranta & S.Rantakoski, henkilökohtainen tiedonanto 2.9.2011)

Kuvio 9: Lohjan sisäliikuntatilojen kustannukset 2010

Kuviossa 9 henkilöstökulujen muutosta selittää Lohjan Liikuntahallit Oy:n henkilökunnan siirtyminen Lohjan Liikuntakeskus Oy:n alaisuuteen sekä Tennarin Lukiosalin valmistuminen ja sen ylläpidon ja niiden kustannusten siirtyminen Lohjan Liikuntakeskus Oy:lle. (S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 16.11.2011).

3 Liikuntapaikkakohtaisten käyttökorvausten vertailussa mukana olevat kunnat

Liikuntapaikkakohtaisten käyttökorvausten vertailuun otettiin mukaan Helsinki, Espoo, Kirkkonummi ja Salo. Näiden kuntien valintakriteereinä käytettiin niiden jonkinlaista relevanttia suhdetta Lohjaan, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että Helsinki on mukana paitsi läheisyytensä vuoksi, myös maan pääkaupunkina ja suurimpana kuntana, Espoo läheisyytensä vuoksi ja maan toiseksi suurimpana kuntana, Kirkkonummi ja Salo läheisyytensä ja saman kokoluokkan- sa vuoksi. Näiden kuntien liikuntapaikoista huomioitiin vain tämän tutkimuksen kannalta olennaiset tiedot.

3.1 Helsinki

Helsinki on Suomen pääkaupunki ja Helsingin seudun noin 1,3 miljoonaa asukasta ja 738 100 työpaikkaa käsittävän talousalueen keskus. (Helsingin kaupunki 2011a). Helsingin väkiluku 31.12.2010 oli 588 549. (Kuntaliitto 2011).

3.1.1 Helsingin liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009

Käyttökustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 74307 t€ , 2006: 78093 t€ , 2007: 80662 t€ , 2008: 84807 t€ , 2009: 93511 t€
Käyttökustannukset per asukas (euroa)
2005: 132.48 € , 2006: 138.33 € , 2007: 141.88 € , 2008: 147.60 € , 2009: 160.30 €
Käyttötulot yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 12271 t€ , 2006: 13074 t€ , 2007: 13979 t€ , 2008: 15350 t€ , 2009: 16572 t€
Käyttötulot per asukas (euroa)
2005: 21.88 € , 2006: 23.16 € , 2007: 24.59 € , 2008: 26.72 € , 2009: 28.41 €
Nettokustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 62036 t€ , 2006: 65019 t€ , 2007: 66683 t€ , 2008: 69457 t€ , 2009: 76939 t€
Nettokustannukset per asukas (euroa)
2005: 110.60 € , 2006: 115.18 € , 2007: 117.29 € , 2008: 120.89 € , 2009: 131.89 €
Investoinnit yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 11794 t€ , 2006: 10353 t€ , 2007: 12422 t€ , 2008: 0 t€ , 2009: 760 t€

Investoinnit per asukas (euroa)
2005: 21.03 € , 2006: 18.34 € , 2007: 21.85 € , 2008: 0 € , 2009: 1.30 €
Myönnetyt avustukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 13725 t€ , 2006: 14671 t€ , 2007: 14719 t€ , 2008: 15153t€ , 2009: 17338 t€
Myönnetyt avustukset per asukas (euroa)
2005: 24.47 € , 2006: 25.99 € , 2007: 25.89 € , 2008: 26.37 € , 2009: 29.72 €

Taulukko 4: Helsingin liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009
(Jyväskylän yliopisto 2011a)

3.1.2 Helsingin liikuntapaikat

Helsingin kaupungilla on käytössä 70 liikuntahallia ja 350 urheilukenttää. Lisäksi käytössä on jopa kaksisataa kilometriä hiihtolatuja ja satoja kilometrejä ulkoilureittejä ja kuntoratoja. Kaupungissa on 4 uimahallia, 2 maauimalaa ja lisäksi lukuisa määrä uimarantoja. Kaupungissa on 6 tekojäärataa ja lukuisa määrä luonnonjääkenttiä. Helsingin saaristossa ja lähialueilla on lisäksi käytössä ulkoilupuistoja. (Helsingin kaupunki 2011b.)

Liikuntapaikat: **2567 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **1562 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **521 kpl**

Uima-altaat: **58 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **21 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **8 kpl**

Liikuntasalit ja -hallit: **426 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **281 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **26 kpl**

Kuntosalit: **237 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **72 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **16 kpl**

Jäähallit: **11 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **9 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **3 kpl**

(Jyväskylän yliopisto 2011b)

3.2 Espoo

Espoo on Suomen toiseksi suurin kaupunki, joka muodostuu viidestä aluekeskuksesta ja kahdesta paikalliskeskuksesta. (Espoon kaupunki 2011a). Espoon väkiluku 31.12.2010 oli 247 970. (Kuntaliitto 2011).

3.2.1 Espoon liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009

Käyttökustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 23139 t€ , 2006: 24893 t€ , 2007: 25766 t€ , 2008: 26668 t€ , 2009: 28605 t€
Käyttökustannukset per asukas (euroa)
2005: 99.86 € , 2006: 105.92 € , 2007: 108.24 € , 2008: 110.40 € , 2009: 117.08 €
Käyttötulot yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 3394 t€ , 2006: 3845 t€ , 2007: 3776 t€ , 2008: 3951 t€ , 2009: 3600 t€
Käyttötulot per asukas (euroa)
2005: 14.65 € , 2006: 16.36 € , 2007: 15.86 € , 2008: 16.36 € , 2009: 14.73 €
Nettokustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 19745 t€ , 2006: 21048 t€ , 2007: 21990 t€ , 2008: 22717 t€ , 2009: 25005 t€
Nettokustannukset per asukas (euroa)
2005: 85.22 € , 2006: 89.56 € , 2007: 92.38 € , 2008: 94.04 € , 2009: 102.34 €
Investoinnit yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 5804 t€ , 2006: 2434 t€ , 2007: 3818 t€ , 2008: 52 t€ , 2009: 162 t€
Investoinnit per asukas (euroa)
2005: 25.05 € , 2006: 10.36 € , 2007: 16.04 € , 2008: 0.22 € , 2009: 0.66 €
Myönnetyt avustukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 1480 t€ , 2006: 1302 t€ , 2007: 1383 t€ , 2008: 1451 t€ , 2009: 1785 t€
Myönnetyt avustukset per asukas (euroa)
2005: 6.39 € , 2006: 5.54 € , 2007: 5.81 € , 2008: 6.01 € , 2009: 7.31 €

Taulukko 5: Espoon liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009
(Jyväskylän yliopisto 2011a)

3.2.2 Espoon liikuntapaikat

Espoon kaupungilla on yli 500 liikuntapaikkaa, joiden käytöstä ja kunnosta Espoon liikuntapalvelut vastaa. Vuosittainen kävijämäärä näillä liikuntapaikoilla on noin 3 miljoonaa. (Espoon kaupunki 2011b.)

Liikuntapaikat: **579 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **367 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **352 kpl**

Uima-altaat: **9 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **5 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **5 kpl**

Liikuntasalit ja -hallit: **107 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **91 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **89 kpl**

Kuntosalit: **37 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **16 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **15 kpl**

Jäähallit: **8 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **6 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **6 kpl**

(Jyväskylän yliopisto 2011b)

3.3 Kirkkonummi

Kirkkonummen kunta sijaitsee Läntisellä Uudellamaalla, pääkaupunkiseudun kupeessa. (Kirkkonummen kunta 2011a). Kirkkonummen väkiluku 31.12.2010 oli 36 942. (Kuntaliitto 2011).

3.3.1 Kirkkonummen liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009

Käyttökustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 2508 t€ , 2006: 2615 t€ , 2007: 2653 t€ , 2008: 3084 t€ , 2009: 2977 t€
Käyttökustannukset per asukas (euroa)
2005: 74.69 € , 2006: 76.04 € , 2007: 75.50 € , 2008: 85.71 € , 2009: 81.54 €
Käyttötuotot yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 577 t€ , 2006: 600 t€ , 2007: 544 t€ , 2008: 620 t€ , 2009: 631 t€
Käyttötuotot per asukas (euroa)
2005: 17.18 € , 2006: 17.45 € , 2007: 15.48 € , 2008: 17.23 € , 2009: 17.28 €
Nettokustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 1931 t€ , 2006: 2015 t€ , 2007: 2109 t€ , 2008: 2464 t€ , 2009: 2346 t€
Nettokustannukset per asukas (euroa)
2005: 57.50 € , 2006: 58.59 € , 2007: 60.02 € , 2008: 68.48 € , 2009: 64.26 €
Investoinnit yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 81 t€ , 2006: 178 t€ , 2007: 724 t€ , 2008: 0 t€ , 2009: 71 t€
Investoinnit per asukas (euroa)
2005: 2.41 € , 2006: 5.18 € , 2007: 20.60 € , 2008: 0 € , 2009: 1.94 €

Myönnettyt avustukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 460 t€ , 2006: 447 t€ , 2007: 409 t€ , 2008: 499 t€ , 2009: 497 t€
Myönnettyt avustukset per asukas (euroa)
2005: 13.70 € , 2006: 13.00 € , 2007: 11.64 € , 2008: 13.87 € , 2009: 13.61 €

Taulukko 6: Kirkkonummen liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009
(Jyväskylän yliopisto 2011a)

3.3.2 Kirkkonummen liikuntapaikat

Kirkkonummella liikuntaa voi harrastaa uimarannoilla, uimahallissa, monitoimihalleissa, jal-
kapallohallissa, liikuntakeskuksessa, keilahallissa, pallokentillä sekä kuntoradoilla ja hiihtola-
duilla. (Kirkkonummen kunta 2011b).

Liikuntapaikat: **100 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **3 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **3 kpl**

Uima-altaat: **2 kpl**

Liikuntasalit ja -hallit: **15 kpl**

Kuntosalit: **1 kpl**

Jäähallit: **1 kpl**

(Jyväskylän yliopisto 2011b)

3.4 Salo

Salo on kansainvälinen ja monikulttuurinen kaupunki Varsinais-Suomessa. (Salon kaupunki
2011a). Salo on väkiluku 31.12.2010 oli 55 235. (Kuntaliitto 2011). Salo on Lohjan naapurikunta.

3.4.1 Salo liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009

Käyttökustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 3214 t€ , 2006: 3075 t€ , 2007: 3954 t€ , 2008: 4507 t€ , 2009: 6237 t€
Käyttökustannukset per asukas (euroa)
2005: 127.53 € , 2006: 120.59 € , 2007: 153.24 € , 2008: 172.95 € , 2009: 113.63 €
Käyttötulot yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 236 t€ , 2006: 171 t€ , 2007: 594 t€ , 2008: 778 t€ , 2009: 911 t€
Käyttötulot per asukas (euroa)
2005: 9.36 € , 2006: 6.71 € , 2007: 23.02 € , 2008: 29.85 € , 2009: 16.60 €

Nettokustannukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 2978 t€ , 2006: 2904 t€ , 2007: 3360 t€ , 2008: 3729 t€ , 2009: 5326 t€
Nettokustannukset per asukas (euroa)
2005: 118.17 € , 2006: 113.88 € , 2007: 130.22 € , 2008: 143.09 € , 2009: 97.03 €
Investoinnit yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 1823 t€ , 2006: 4680 t€ , 2007: 2790 t€ , 2008: 0 t€ , 2009: 100 t€
Investoinnit per asukas (euroa)
2005: 72.34 € , 2006: 183.53 € , 2007: 108.13 € , 2008: 0 € , 2009: 1.82 €
Myönnetyt avustukset yhteensä (tuhatta euroa)
2005: 235 t€ , 2006: 242 t€ , 2007: 253 t€ , 2008: 255 t€ , 2009: 392 t€
Myönnetyt avustukset per asukas (euroa)
2005: 9.33 € , 2006: 9.49 € , 2007: 9.81 € , 2008: 9.79 € , 2009: 7.14 €

Taulukko 7: Salon liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009
(Jyväskylän yliopisto 2011a)

3.4.2 Salon liikuntapaikat

Liikuntapaikat: **261 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **43 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **33 kpl**

Uima-altaat: **1 kpl**

Liikuntasalit ja -hallit: **40 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **10 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **2 kpl**

Kuntosalit: **6 kpl**

- joista kunnan ylläpitämiä: **2 kpl**
- joista kunnan liikuntatoimen ylläpitämiä: **2 kpl**

Jäähallit: **2 kpl**

(Jyväskylän yliopisto 2011b)

4 Liikuntatoimi ja lakisääteiset asiat

Suomessa on noin 30 000 liikuntapaikkaa, joista noin 75 prosenttia on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä. Lopuistakin suuri osa on kuntien määräysvallassa olevia yhtymiä tai osakeyhtiöitä. Yksityisiä liikuntapaikkoja löytyy lähinnä suurista kaupungeista ja taajamista. (Opetus - ja kulttuuriministeriö 2011.)

Eräs kuntien peruspalveluista on liikuntaedellytysten luominen. Kuntien tehtäviin kuuluu tukea kuntalaisten liikkumista mm. luomalla toimintaedellytyksiä, seuratoimintaa tukemalla ja liikuntapalveluja tuottamalla. Urheiluseurojen kannalta kunta on tärkein julkisen sektorin yhteistyökumppani. Kuntalaisten liikunta-aktiivisuus on myös kunnan etu, sillä liikunta on hyvinvointipolitiikan väline, jolla on suuri vaikutus yleisimpien kansanterveyden ongelmien ehkäisyssä ja hoidossa sekä syrjäytymisen vähentämisessä. Liian vähäinen liikunta aiheuttaa vuosittain yli 200 miljoonan euron vuosittaiset kustannukset terveydenhuollolle ja näin ollen liikunta onkin kunnalle myös keino hillitä kasvavia terveysmenoja. (Suomen Liikunta ja Urheilu 2011.)

Opetusministeriö vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta liikunnan yhteistyössä valtionhallinnossa. Alueellisella tasolla nämä tehtävät kuuluvat alueelliselle liikuntatoimelle ja paikallistasolla kunnille, mikä tarkoittaa, että kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät. (Finlex 2011a.)

Huomionarvoista on, että liikuntalaki on ns. puitelaki, joka tarkoittaa sitä, että siinä annetaan pikemminkin toimintaohjeita ja neuvoja, joita kuntien odotetaan noudattavan, mutta joita niiden ei kuitenkaan ole pakko noudattaa. (S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 16.8.2011). Liikuntalaki ei siis kuulu ns. faktalakeihin, joissa annetaan suoria määräyksiä, joita on pakko noudattaa.

Kunta vaikuttaa seurojen toimintaedellytyksiin liikuntapaikkoja rakentamalla ja ohjaamalla niiden käyttöä maksu- ja käyttövuoropolitiikalla sekä seura-avustuksia maksamalla. Liikuntapaikkojen ja harjoitusvuorojen puute on yksi seurojen merkittävimmistä ongelmista uusien ryhmien perustettaessa. Kunnan seuroille tarjoamat edulliset liikuntatilat ovat tärkeässä roolissa tukemassa kuntalaisten liikuntaharrastusta. Liikuntaharrastusten kustannuksia pienentämällä kunta voi osaltaan ehkäistä eriarvoistumista. Kustannusten ei tulisi olla harrastamisen esteenä. (Suomen Liikunta ja Urheilu 2011.)

Laadukkaat ja vetovoimaiset liikuntaolosuhteet houkuttelevat uusia kuntalaisia ja elinkeinotoiminnanharjoittajia. Liikunnallinen arkiympäristö tukee lisäksi kestävästä kehityksestä. Tärkeää on, että kunnassa on monipuoliseen harrastamiseen kannustavat liikuntapaikat ja liikunnallisuutta tukeva arkiympäristö (erityisesti koulut, päiväkodit, kevyen liikenteen väylät). Lapsille ja nuorille sekä seuratoiminnalle on tärkeää tarjota maksuttomat tai edulliset liikuntapaikat ja seuroille on tärkeää järjestää tiloja ja tukea uusien liikkujien mukaan ottamiseksi. (Suomen Liikunta ja Urheilu 2011.)

Lohjan Liikuntakeskus Oy on yleishyödyllinen yhteisö, jonka tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa, vaan toimia yleisen hyvän puolesta. Tuloverolaki määrittelee yhteisön yleishyödylliseksi, jos 1) se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä, 2) sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin ja 3) se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voittosuutena taikka kohtuullista suurempaa palkkana tai muuna hyvityksenä. (Finlex 2011b.)

Tomperi (2009, 159) mainitsee yleishyödyllisen yhteisön henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvien tulojen, joita ovat mm. jäsenmaksu, -osinko, -korko, -luovutus, - ja vuokratulot osakehuoneistoista olevan verovapaita tuloja. Lisäksi lahjoitukset ja avustukset ovat nekin verovapaita henkilökohtaisia tuloja. Mikäli nämä tulot kuuluvat yhteisön elinkeinotulolähteeseen, ovat ne silloin veronalaisia tuloja.

Yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta. Lisäksi se on kunnalle ja seurakunnalle verovelvollinen muuhunkin kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai sen osan tuottamasta tulosta. (Finlex 2011b.) Yhdistys saa harjoittaa sellaista sääntöjen mukaista elinkeino- tai muuta ansiotoimintaa, joka muutoin välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen taikka jota on pidettävä taloudellisesti vaatimattomana. Jos yhdistys harjoittaa elinkeinotoimintaa hyvin laajasti, voi se menettää yleishyödyllisen statuksen, jolloin se on kaikista tuloistaan verovelvollinen. Yleishyödyllinen yhteisö voi helpommin säilyttää yleishyödyllisyysstatuksen siirtämällä sen elinkeinotoiminta erilliseen osakeyhtiöön, jolloin osakeyhtiö maksaa verotettavasta tulostaan veroa voimassaolevan yhteisöveron mukaisen 26 prosenttia ja saadut osinkotulot taas ovat verovapaita. (Tomperi 2009, 159-160.) Lohjan Liikuntakeskus Oy on juuri tällainen yleishyödyllinen yhteisö.

Yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona ei pidetä: 1) yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa; 2) jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tuloa; 3) adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatua tuloa; 4) sairaaloissa, vajaamielislaiteyksissä, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkodeissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai tällaisessa tarkoituksessa suoritetuista palveluksista saatua tuloa; 5) bingo- ja loton pelin pitämisestä saatua tuloa. (Finlex 2011b.)

Elinkeinotoimintana ei pidetä sellaista kahvila-, ravintola- tai kioskitoimintaa, jota yleishyödyllinen yhdistys harjoittaa järjestämiensä tilaisuuksien yhteydessä. Jos taas asiakkaina

ovat muutkin kuin yhteisön jäsenet, toiminta on jatkuvaa ja ulospäin suuntautunutta ja se tapahtuu kilpailuolosuhteissa, pidetään näitä tuloja tällöin lähtökohtaisesti elinkeinotoiminnan tulona. Jos yhdistys järjestää säännöllisesti ja kaupallisessa tarkoituksessa messuja, näyttelyitä tai koulutustilaisuuksia ja tapahtumalla on kiinteä organisaatio sekä palkattua henkilökuntaa, niin toimintaa pidetään tällöin veronalaisena elinkeinotoimintana. Yhdistyksen omiin jäseniin kohdistuva toiminta on tavallisesti verovapaata, samoin kuin on kertaluontoiset koulutus ym. tilaisuudet. (Tomperi 2009, 160.) Johtopäätöksenä voidaan tulkita, että esimerkiksi yhdistyksen säännöllisesti järjestämien jalkapallo-otteluiden kioskitoimintaa on pidettävä elinkeinotoimintana, koska asiakkaina on yhteisöön kuulumattomia henkilöitä ja toiminta on selvästi ulospäin suuntautunutta.

Tomperin (2009, 160-161) mukaan yleishyödylliset yhteisöt voivat harjoittaa tavanomaisten kulutustavaroiden, kuten elintarvikkeiden tai vaatteiden myyntiä varainhankintatarkoituksessa. Myynti suunnataan tällöin tavallisesti rajoittamattomaan asiakaskohderyhmään, se tapahtuu ansiotarkoituksessa ja monesti myös pysyvästä liiketoimipaikasta. Toiminta on monesti myös jatkuvaa ja tuotteet kilpailevat muiden samankaltaisten markkinoilla olevien tuotteiden kanssa. Tällaista myyntiä pidetään lähtökohtaisesti yhteisön elinkeinotoimintana, huolimatta siitä, että tuotteissa olisikin yhteisön logo. Oikeuskäytännössä yleishyödyllisten yhteisöjen harjoittamaa tavarankeräystä ja sen yhteydessä olevaa kirpputoritoimintaa ei kuitenkaan ole pidetty elinkeinotoimintana silloin, kun myytävät tavarat on saatu lahjoituksina.

Verottaja kiinnittää entistä enemmän huomiota kilpailunäkökohtiin ja verotuksen neutraalisuuteen sen vuoksi, että yhdistysten kanssa samanlaista toimintaa voivat harjoittaa myös liikeyritykset. Käytännössä tämä tarkoittaa siis, että yleishyödyllisinä pidetyt yhteisöt voivat kilpailla samoilla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa, jolloin yhdistyksen toiminta voidaan katsoa aikaisemmasta verotuskäytännöstä poiketen elinkeinotoiminnaksi. Toisaalta, laajakaajan elinkeinotulona verotettava palvelujen tarjoaminen ei kuitenkaan lähtökohtaisesti johda yleishyödyllisyysstatuksen menettämiseen, jos se voidaan selvästi yhdistää yleishyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseen ja yhteisöllä on myös tarkoituksensa mukaista yleishyödyllistä toimintaa. (Tomperi 2009, 161.)

Tomperi (2009, 161) toteaa myös, että sellaisten yleishyödyllisten yhteisöjen, joiden toimintaa pidetään yhteiskunnallisesti merkittävänä toimintana, liiketulo voidaan kuitenkin erityislain perusteella tulkita verovapaaksi. Kiinteistötulokin voidaan tulkita täysin verovapaaksi, jos kiinteistöä käytetään pääasiallisesti yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen. Veronhuojennuksen myöntää verovirasto ja se myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Arvonlisäverotus ei ole huojennuksen piirissä. Veronhuojennus voidaan myöntää ainoastaan silloin, kun sitä voidaan pitää perusteltuna yhteisön toiminnan yhteiskunnalle tuottamaan hyötyyn nähden. Arvioitaessa veronhuojennuksen perusteita huomio kiinnitetään siihen, kuin-

ka paljon yhteisön varoja ja tuloja käytetään yhteiskunnan kannalta tärkeään yleishyödylliseen tarkoitukseen. Veronhuojennusta ei myönnetä silloin, jos siitä voi koitua vastaavanlaista toimintaa harjoittaville elinkeinonharjoittajille tuntuvaa haittaa.

5 Kustannukset

Kustannukset ovat keskeisiä sisäisessä laskentatoimessa ja sisäisen laskentatoimeen perinteen mukaista on, että yritykselle on erittäin tärkeää selvittää toimintansa kustannukset, sillä niiden avulla voidaan laskea koko toiminnan kannattavuutta ja taloudellisuutta kuvaavia tunnuslukuja sekä ennakoida myös tulevaa tilannetta. Laskentatoimessa kustannus määritellään jonkin yrityksen tuotantoprosessissa olevan tuotannon tekijän rahallisesti mitattavana kulutuksena tai käyttönä, lopputuloksen ollessa joko tuote tai palvelu. (Eskola & Mäntysaari 2006, 16.) Stenbacka, Mäkinen ja Söderström (2003, 26) kirjoittavat yritykselle aiheutuvan kustannuksia eri tuotannon tekijöiden käytöstä. Kustannuksia voi syntyä esimerkiksi raaka-aineista, palkoista tai erilaisten työvälineiden käytöstä. Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen (2010, 54) mainitsevat, että kustannukset jaotellaan johdon laskentatoimessa tavallisesti muuttuviin ja kiinteisiin, välittömiin ja välillisiin, yhteis- ja yleiskustannuksiin sekä erillis- ja kokonaiskustannuksiin.

Tuotannon tekijäryhmät	Vastaavat kustannusten pääryhmät
Raaka-aineet, komponentit yms.	Ainekustannukset
Työsuoritukset	Työkustannukset: palkat ja niihin liittyvät henkilösivukustannukset
Muut lyhytvaikutteiset tuotannon tekijät	Lyhytvaikutteiset tuotannon tekijämaksut: tarvikekustannukset, tila- ja laitevuokrat, energiakustannukset, tietoliikennekulut, kuljetus- ym. palvelukustannukset
Pitkävaikutteiset tuotannon tekijät	Pääomakustannukset: poistot, sidotun pääoman korot, vakuutukset

Taulukko 8: Tärkeimmät tuotannon tekijäryhmät ja kustannuslajit
(Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 49)

Liikuntapaikkojen kustannuksista on toiminnan luonteen huomioiden erityisesti huomioitava ainakin henkilöstö, -tilavuokra, -investointi- ja energiakustannukset. Lisäksi kunnossapito- ja siivouskustannusten osuutta kustannuksista voidaan pitää toiminnan luonteen huomioon ottaen merkittävänä. (J. Vienonen & S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 5.7.2011.)

Neilimo ja Uusi-Rauva (2005, 46) toteavat, että liiketoiminta ei ole mahdollista ilman kustannuksia ja että on olemassa erilaisia kustannuskäsitteitä ja eri laskentatilanteissa tarvitaan erilaisia kustannuskäsiteluokeituoksia. Järvenpää ym. (2010, 54) toteavat, että kustannuksilla mitataan rahamääräisesti tuotannon tekijän kulutusta tai käyttöä. Laskentatilanne määrää sen, mitkä kustannukset ovat päätöksenteon kannalta olennaisia juuri siinä tilanteessa. Yritysten laskentajärjestelmiä on pyritty kehittämään siten, että ne tuottaisivat tietoa kustannuslaskennan ja johdon laskentatoimen käyttöön. (Eskola & Mäntysaari 2006, 16.)

Yksittäisestä tuotannon tekijän käytöstä aiheutuva kustannus saadaan kertomalla tuotannon tekijän määrä yksikkökustannuksella eli tuotannon tekijän kustannus = tuotannon tekijän määrä x yksikkökustannus. Laskemalla yhteen kaikkien eri tuotannon tekijöiden kustannukset saadaan selville yrityksen kokonaiskustannukset. (Stenbacka ym. 2003, 26.) Tavallisesti laskentatoimen järjestelmät tuottavat kustannuksiin liittyvää tietoa sekä kokonaiskustannuksina että yksikkökohtaisina kustannuksina. (Kinnunen, Laitinen E, Laitinen T, Leppiniemi & Puttonen 2007, 86). Yksikkökustannuksilla tarkoitetaan yhdelle hyödykkeelle kohdistuvia kustannuksia. Yksikkökustannukset voidaan jakaa kustannustyyppieihin: muuttuvat, kiinteät ja keskimääräiset. (Stenbacka ym. 2003, 33.)

Yksikkökustannus selvitetään jakamalla kokonaiskustannukset suhteessa tarkasteltaviin yksiköihin, jotka voivat olla erilaisia riippuen tarkastelusta. Esimerkiksi käytetyt työtunnit tai valmistuneet tuotteet ovat tyypillisiä yksiköitä. Esimerkki yksikkökustannusten selvittämisestä näyttää seuraavalta:

Yrityksen kokonaistuotantokustannukset: 400 000 euroa

Valmistuneiden tuotteiden lukumäärä: 2000 kappaletta

$400\,000 / 2000 = 200$ euroa/yksikkö.

Näin ollen yksikkökustannukset ovat siis 200 euroa per yksikkö. (Kinnunen ym. 2007, 86.)

Muuttuvat yksikkökustannukset saadaan jakamalla muuttuvien kustannusten kokonaismäärä tuotantomäärällä eli muuttuvat yksikkökustannukset = muuttuvat kustannukset / tuotantomäärä. Muuttuvat yksikkökustannukset pysyvät samana riippumatta toiminta-asteesta, jos muuttuvien kustannusten yksikköhinnat eivät vaihtelee toiminta-asteen muuttuessa. Muuttuvat yksikkökustannukset voivat esimerkiksi nousta, jos palkkakustannukset nousevat esimerkiksi ylitöiden takia ja vastaavasti laskea, jos vaikkapa ostamalla riittävä määrä esimerkiksi raaka-ainetta saadaan lisäerät halvemmalla yksikköhinnalla. (Stenbacka ym. 2003, 33.)

Toiminta-aste on yrityksen tai sen jonkin osan todellinen tuotantomäärä tietyssä ajanjaksona, jolla kuvataan kuinka monta prosenttia yrityksen todellinen tuotantomäärä on sen kapasiteetista, eli enimmäistuotantomäärästä. (Eklund & Kekkonen 2011, 45). Kiinteät yksikkökustan-

nukset ovat suoraan riippuvaisia toiminta-asteesta eli kiinteät yksikkökustannukset = kiinteät kustannukset / tuotantomäärä. (Stenbacka ym. 2003, 33).

Keskimääräiset yksikkökustannukset ovat suoraan riippuvaisia toiminta-asteesta sen vuoksi, että kiinteä yksikkökustannus muuttuu toiminta-asteen muuttuessa. Keskimääräiset yksikkökustannukset saadaan jakamalla kokonaiskustannukset tuotantomäärällä eli keskimääräiset yksikkökustannukset = kokonaiskustannukset / tuotantomäärä. (Stenbacka ym. 2003, 36.)

Rajakustannuksella tarkoitetaan sitä kustannusten lisäystä, joka syntyy kun toiminta-aste kasvaa yhdellä yksiköllä. Rajakustannus on yhtä suuri kuin muuttuva yksikkökustannus silloin, kun muuttuvat kustannukset ovat tasasuhteisia. Lisäkustannuksella tarkoitetaan sitä kustannusten nousua, joka aiheutuu kun yritys nostaa toiminta-astetta millä tahansa määrällä. (Stenbacka ym. 2003, 38.)

Kustannusoptimi tarkoittaa toiminta-astetta, jolla kappalekohtaiset kustannukset ovat kaikkein alhaisimmat, eli se on siten yrityksen taloudellisin toiminta-aste. Muuttuvien ja kiinteiden kustannusten pysyessä samoina, laskee kappalekohtainen kustannus sitä pienemmäksi, mitä lähempänä tuotanto on 100 %:n toiminta-astetta. Kun ylitetään tietty toiminta-aste, joudutaan maksamaan korkeampia yksikkökohtaisia kustannuksia. Kannattavuusoptimilla tarkoitetaan toiminta-astetta, jolla yrityksen tulos on kaikkein suurin. Se ei kuitenkaan välttämättä ole sama kuin kustannusoptimi, sillä taloudellisin ja kannattavin toiminta-aste voivat olla erisuuruiset. (Stenbacka ym. 2003, 38.)

Perinteisessä kustannuslaskennassa valmistettavan tuotteen tai palvelun kustannukset ovat perusta yrityksen monissa eri päätöksentekotilanteissa, esimerkiksi päätettäessä tuotteen tai palvelun hintaa. Laskentakohde on ne elementit, joiden kustannukset halutaan erikseen laskea. (Kinnunen ym. 2007, 82.) Laskentakohde (kustannuskohde) on mikä tahansa kohde, jolle halutaan erikseen laskea kustannukset. (Drury 2000, 21).

Laskentakohde	Esimerkki
Tuote	Salivuoro
Palvelu	Liikuntasalin 1 aikaan rajattu käyttöoikeus
Projekti	Liikuntasalin 1 käyttökunnossa pitäminen
Asiakas	Tietyn urheiluseuran tai muun ryhmän salivuorot
Toiminto	Liikuntasalin 1 yllä -ja kunnossapitotoiminnot
Osasto	Liikuntasali 1

Taulukko 9: Esimerkkejä laskentakohdeista
(mukaillen: Kinnunen ym. 2007, 82)

Kustannusten muodostaessa keskeisen osan yritystoiminnan kannattavuudessa niistä tekijöistä, joihin yritys itse pystyy vaikuttamaan, on tavoitteellinen pyrkiminen kustannusten hallintaan johtanut kahteen tärkeään yrityksen osa-alueeseen keskittymiseen: Tuotteen arvoa lop-

pukäyttäjälle eli asiakkaalle lisäävät toiminnot ja näihin toimintoihin liittyvien kustannustekijöiden tehokas johtaminen. Kustannustekijät ovat niitä tekijöitä, jotka tietyn aikavälin puitteissa vaikuttavat laskentakohteen kokonaiskustannuksiin. Kustannustekijässä tapahtuva muutos siis aiheuttaa muutoksen myös laskentakohteen kokonaiskustannuksissa. Lyhyellä aikavälillä muuttumattomat kustannukset, jotka eivät näyttäisi sisältävän kustannustekijää, saattavat silti sisältää sen pitkällä aikavälillä. (Kinnunen ym. 2007, 82-83.)

Toiminto	Kustannustekijä
Tuotekehittely	Salivuorojen kustannusten kohdistamisen suunnittelu Suunnitteluprojektiin käytetyt työtunnit
Valmistus	Valmiit kehitysehdotukset suunnittelun tuloksena Tulosten saamiseksi käytetyt työtunnit yhteensä
Markkinointi	Salivuoroja koskevien tiedotteiden lukumäärä Tiedotteita jakavien henkilöiden lukumäärä
Jakelu	Asiakkaiden (salin potentiaalisten käyttäjien) lukumäärä Lähetettyjen postien / Soitettujen puhelujen lukumäärä

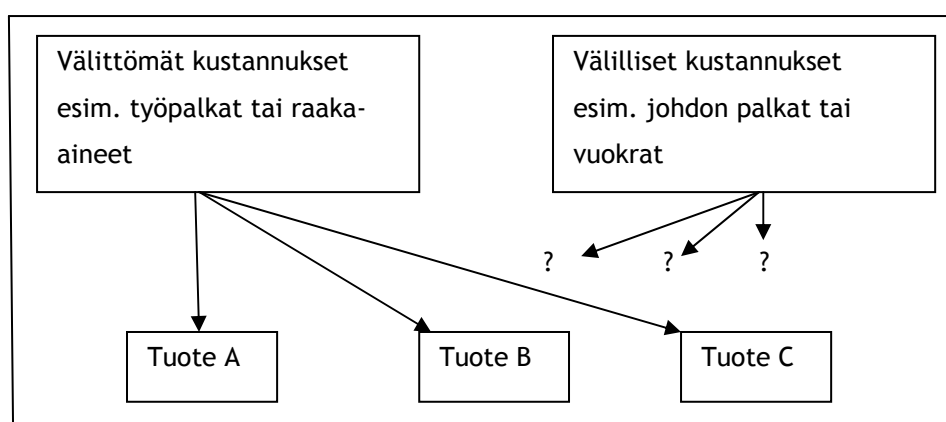
Taulukko 10: Esimerkkejä kustannustekijöistä

(mukaillen: Kinnunen ym. 2007, 83)

Kun yritys on valinnut laskentakohteet, on vuorossa kustannusten selvittäminen, rekisteröinti ja kohdistaminen halutulle laskentakohteelle kustannuslaskennan avulla. Käyttäen hyväksi kustannuslaskentaa saadaan laskentakohteen kustannukset selville aiheuttamisperiaatteen avulla. Laskentajärjestelmä etenee tavallisesti kaksivaiheisesti: ensimmäisessä vaiheessa kustannukset selvitetään ja rekisteröidään yrityksessä käyttäen jotakin luontevaa jaotteluperustetta, esimerkiksi kustannuslajeittain; raaka-aine, -työ, -markkinointi, -ja myynnin kustannukset ja toisessa vaiheessa nämä rekisteröidyt kustannukset kohdistetaan laskentakohteelle. (Kinnunen ym. 2007, 84.)

Kinnunen ym. (2007, 86) toteavat, että yrityksen kustannuslaskennan haastavimpia tehtäviä onkin kustannusten allokointi eli kohdistaminen tietylle laskentakohteelle, ollen samalla myös yksi yleisimmistä tehtävistä, sillä sen suorittamiseen on olemassa monia syitä. Kustannusten kohdistaminen on välttämätöntä sekä johdon päätöksentekoon tarvittavan informaation tuottamiseksi, että motivoidakseen yrityksen johtoa ja työntekijöitä, jotka kustannusten ollessa heidän tiedossaan voivat pyrkiä toimimaan yksinkertaisemmin ja kustannustehokkaammin menetelmin. Kustannusten kohdistamisessa huomionarvoista on, että laskentatulokset poikkeavat toisistaan riippuen laskentatavasta, eli käytetäänkö perinteistä kustannuslaskentaa vai toimintokustannuslaskentaa. (Alhola 2008, 55). Tässä opinnäytetyössä ei kuitenkaan keskitytä näihin menetelmiin sen yksityiskohtaisemmin, vaan keskeistä on ymmärtää niiden kohdistamisero.

Perinteisessä kustannuslaskennassa välittömät kustannukset kohdistetaan suoraan laskentakohteille (perinteisessä kustannuslaskennassa lähinnä vain tuotteet ovat laskentakohteita), mutta välilliset kustannukset jaetaan tai esimerkiksi vyörytetään käyttämällä volyymiperusteisia jakajia, kuten välittömiä työtunteja. Perinteisen kustannuslaskennan heikkoutena on, ettei se pysty käytännössä lainkaan selvittämään esimerkiksi asiakaskannattavuutta tai jakelukanavan kannattavuutta. Toimintokustannuslaskennassa resurssit kohdistetaan toiminnoille ja niistä edelleen laskentakohteille, esimerkiksi tuotteille, asiakkaille, projekteille, jakelukanaville jne. Kohdistaminen toteutetaan esimerkiksi resurssi- ja toimintoajureita hyväksikäyttäen. Välittömät kustannukset kohdistetaan tavallisesti suoraan laskentakohteille. (Alhola 2008, 55.)

Kuvio 10: Välittömien ja välillisten kustannusten periaatteellinen kohdistamisero (Alhola & Lauslahti 2005, 32)

Kinnunen ym. (2007, 87) kirjoittavat, että kustannusten kohdistamisen suunnittelussa kustannus-hyötynäkökulma on tärkeä seikka, sillä lisäkustannuksia voi aiheutua kustannusinformaation keräämisestä sekä johdon perehdyttämisestä kustannusten kohdistamiseksi valittujen menetelmien käyttöön. Mitä yksityiskohtaisempaa ja tarkempaa informaation keräämisjärjestelmää käytetään, sitä suuremmat ovat perehdyttämiskustannukset. Kustannusten kohdistamisen suunnittelun menetelmiin tarkoitetut taloudelliset resurssit ovat monesti helposti laskettavissa ja yrityksissä pyritään selviämään mahdollisimman pienillä resursseilla. Toisaalta taas, huolellisesti suunnitellun ja tehokkaan kustannusten kohdistamissysteemin hyödyt, esimerkiksi kannattavat hinnoittelupäätökset ovat monesti huomattavasti vaikeampia selvittää. Tietotekniikan kehittyminen on alentanut informaation keräys- ja käsittelykustannuksia, jonka vuoksi yrityksissä on käytössä yhä yksityiskohtaisempia ja monipuolisempia järjestelmiä kustannusten kohdistamiseen. Yrityksissä voi olla myös monia eri kustannusten kohdistamisperusteita käytössä, joista saatavia tuloksia voidaan vertailla keskenään.

Mikäli yritys valmistaa monia tuotteita/palveluja, voivat niiden aiheuttamat välilliset kustannukset olla vaikea kohdistaa laskentakohteille, jolloin kustannukset kannattaa kohdistaa kus-

tannuspaikoille. Välittömät kustannukset kohdistetaan suoraan ne aiheuttaneille tuotteille ja välilliset kustannukset ensin kustannuspaikoille ja sen jälkeen kustannuspaikoilta tuotteille. Osa välillisistä kustannuksista on helposti kohdistettavissa kustannuspaikoille, mutta monet välilliset kustannukset on kuitenkin jaettava epäsuorasti jotakin jakoperustetta käyttäen. Kustannusten kohdistamisessa kustannuspaikoille voidaan kustannuksia seurata vastuualueittain ja tuote/palvelukustannusten laskeminen on yksinkertaisempaa. (Stenbacka ym. 2003, 137.) Vehmasen ja Koskisen (1998, 96) mukaan kustannusten lisäksi kustannuspaikkalaskennassa pitäisi selvittää myös kustannuspaikkakohtainen aikaansaatujen suoritteiden määrä kustannustarkkailun, suoritekohtaisen laskennan sekä palveluosastojen kustannusten veloittamisen takia. Palveluosastojen suoritteet ovat sisäisiä suoritteita, välituotteita/palveluja, joita tarvitaan lopullisten suoritteiden valmistamiseen, esimerkiksi kuljetuksia, huolto- ja korjaustoimintaa, tai vaikkapa käyttöhyödykkeiden tuotantoa, kuten lämpöä ja sähköä.

5.1 Kiinteät ja muuttuvat kustannukset

Yrityksen kustannukset jakautuvat kahdenlaisiin kustannuksiin, muuttuviin ja kiinteisiin. (Stenbacka ym. 2003, 27). Muuttuvat kustannukset muuttuvat toiminnan volyymin mukaan eli mitä enemmän valmistetaan ja myydään, sitä enemmän syntyy muuttuvia kustannuksia. Kiinteät kustannukset taas syntyvät, vaikka tuotanto ei edes olisi käynnissä. (Eklund & Kekkonen 2011, 42-43.)

Kinnunen ym. (2007, 85-86) mainitsevat, että kustannusten jako muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin edellyttää tiettyjen seikkojen huomioimista. On huomioitava, että kaikki yrityksen kustannukset ovat kiinteitä tarkasteltaessa riittävän lyhyellä aikavälillä, eli vaikka yrityksen toiminta loppuisi ja toiminta-aste näin romahtaisi, niin välittömien palkkojen maksu jatkuisi kuitenkin tietyn ajan ja jo hankitut tuotannontekijät, esimerkiksi jotkin laitteet tai raaka-aineet saattaisivat jäädä yrityksen kustannuksiksi vaikkapa niiden rikkoutumisen tai pilaantumisen vuoksi. Pidennettäessä tarkastelun aikaväliä riittävästi, tulee kiinteistä kustannuksista muuttuvia kustannuksia. Palkat ja tilavuokrat siis nousevat. Näin ollen siis aikavälin pituudella on suuri merkitys kustannusten jaottelussa muuttuviin ja kiinteisiin. Joskus tarkastellaan myös puolimuuttuvia kustannuksia, jotka ovat kiinteitä silloin kun tuotantomäärä on nolla ja kasvavat siitä suorassa suhteessa tuotantomäärään. Tällaisia puolimuuttuvia kustannuksia ovat esimerkiksi huolto- ja päivystyskustannukset, joita syntyy vaikka yksikkö ei toimisikaan. Kun toiminta käynnistyy, kustannukset kasvavat tuotannon kasvaessa.

Muuttuvien kustannusten määrä riippuu siitä, minkä verran yritys tuottaa tai palvelua tuottaa. Muuttuvat kustannukset ovat tasasuhteisia silloin, kun ne ovat yksikköä kohden samat riippumatta tuotantomäärästä. (Stenbacka ym. 2003, 27.) Monesti muuttuvat kustannukset eivät kuitenkaan pysy yhtä suurina kaikissa tuotantotilanteissa, esimerkiksi kasvaneen kysyn-

nän vuoksi voidaan joutua teettämään ylitöitä, jolloin palkkakustannukset ovat normaalia suuremmat. Tällaisessa tapauksessa puhutaan kiihtyvästi muuttuvista kustannuksista. (Stenbacka ym. 2003, 27.) Tuotantomäärän kasvu voi myös laskea yksikkökohtaisia muuttuvia kustannuksia, koska esimerkiksi raaka-aineen hinta laskee tietyn tilausmäärän jälkeen. Tällaisessa tapauksessa puhutaan alenevasti muuttuvista kustannuksista. Tyypillisiä muuttuvia kustannuksia ovat esimerkiksi aine- ja palkkakustannukset. (Stenbacka ym. 2003, 28-29.) Muuttuvat kustannukset siis riippuvat yrityksen suoritelmäärästä, mikä tarkoittaa sitä, että jos yrityksen toiminta pysähtyy, ei synny myöskään muuttuvia kustannuksia. (Eskola & Mäntysaari 2006, 17).

Stenbacka ym. (2003, 29-31) kirjoittavat, että kiinteät kustannukset ovat aina olemassa, sillä ne eivät riipu tuotantomäärästä. Tyypillisiä kiinteitä kustannuksia ovat esimerkiksi kiinteät palkkakustannukset tai vuokrat. Kiinteät kustannukset eivät kuitenkaan ole täysin kiinteitä joka tilanteessa, vaan muuttuvat toimenpiteiden mukana. Jos yritys esimerkiksi hankkii uusia tiloja laajentaessaan tai vastaavasti luopuu osasta tilojaan toiminnan supistuessa, kiinteät kustannukset joko nousevat tai laskevat tiloista aiheutuvien kustannusten verran. Myös hintojen muutokset, esimerkiksi vuokrankorotukset voivat muuttaa kiinteitä kustannuksia. Osa kiinteistä kustannuksista on myös tarveharkintaisia, esimerkiksi toimitilojen siivous- ja lämmityskustannukset. Kiinteän kustannuksen erä voi määräytyä myös osittain toteutuneen myynnin mukaan, esimerkiksi myymälätilan vuokrasopimus voi olla siten laadittu, että vuokra on ennalta sovittu prosenttiosuus kulloisestakin kuukausimyynnistä, mutta vähintään kiinteän sopimusvuokran mukainen. Yrityksen kokonaiskustannukset ovat kiinteiden ja muuttuvien kustannusten summa, eli kokonaiskustannukset = kiinteät kustannukset + muuttuvat kustannukset.

5.2 Välittömät ja välilliset kustannukset

Yrityksen kustannukset voidaan jakaa myös välittömiin ja välillisiin kustannuksiin. Välittömät kustannukset voidaan kohdistaa suoraan yksittäiselle tuotteelle tai tuoteryhmälle aiheuttamisperiaatteella. Välittömät kustannukset ovat luonteeltaan muuttuvia kustannuksia. (Stenbacka ym. 2003, 40.)

Aiheuttamisperiaate tarkoittaa sitä, että kustannukset kohdistetaan juuri siihen kohteeseen, joka ne on aiheuttanut. (Stenbacka ym. 2003, 26). Suomala, Manninen ja Lyly-Yrjänäinen (2011, 90) huomauttavat, että aiheuttamisperiaatteen noudattaminen ehdottoman tarkasti on monesti vaikeaa tai mahdotonta, mutta aiheuttamisperiaatteen noudattamisesta luopuminen voi kuitenkin johtaa esimerkiksi siihen, että osalle tuotteista kohdistuu omien kustannusten lisäksi myös toisten tuotteiden aiheuttamia kustannuksia, joten aiheuttamisperiaatteella on joka tapauksessa kunnioitettu rooli kustannuslaskennassa.

Välillisiä kustannuksia ovat sellaiset kustannukset, jotka joudutaan jakamaan epäsuorasti, eikä niitä siis voida suoraan kustannustehokkaalla tavalla kohdistaa laskentakohteelle. (Kinnunen ym. 2007, 84). Välillisiä kustannuksia kutsutaan tämän vuoksi myös yleiskustannuksiksi. Välilliset kustannukset pyritään myös kohdistamaan eri tuotteille, tuoteryhmille tai osastoille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Välilliset kustannukset voivat olla luonteeltaan muuttuvia tai kiinteitä kustannuksia. (Stenbacka ym. 2003, 40-41.)

5.3 Erillis- ja yhteiskustannukset

Erilliskustannukset voidaan suoraan kohdistaa yksittäisille laskentakohteille, esimerkiksi tuotteelle tai tuoteryhmälle, eli erilliskustannukset jäävät pois, mikäli kyseinen tuote- tai tuoteryhmä poistuu yrityksen valikoimasta. Vastaavasti erilliskustannuksia syntyy, jos jokin uusi tuote- tai tuoteryhmä otetaan mukaan yrityksen valikoimaan. Sama periaate pätee myös erillistuottoihin. Erilliskustannuksia ja -tuottoja voidaan laskea lisäksi osasto- tai projektikohtaisesti. (Stenbacka ym. 2003, 41.)

Yhteiskustannukset ovat olemassa riippumatta yksittäisestä laskentakohteesta, eikä yksittäisen tuotteen, tuoteryhmän, osaston tai projektin kustannuksissa tapahtuvilla muutoksilla ole siten suoraa vaikutusta yhteiskustannuksiin. Monesti muuttuvat kustannukset ovat selvästi erilliskustannuksia ja kiinteät kustannukset yhteiskustannuksia. Yksittäisellä tuoteryhmällä voi tästä huolimatta olla myös kiinteitä erilliskustannuksia. Tällaiset kiinteät kustannukset jäävät pois, jos joku tuoteryhmä poistuu yrityksen valikoimasta ja toisaalta lisääntyvät, jos yrityksen valikoimaan otetaan uusi tuoteryhmä. Erillis- ja yhteiskustannusten välinen jako voi riippua myös mistä näkökulmasta niitä jaetaan: yksittäisen toimintayksikön kannalta sen kiinteät kustannukset ovat yhteiskustannuksia, mutta toisaalta koko yrityksen kannalta sitä vastoin kiinteitä erilliskustannuksia. (Stenbacka ym. 2003, 41.)

5.4 Kustannusinformaation käyttö

Johdon laskentatoimen päätöksenteon tueksi tuotettava informaatio voi olla laadullista tai määrällistä, menneisyyteen tai tulevaisuuteen suuntautunutta, rahamääräistä tai ei-rahamääräistä ja subjektiivista tai objektiivista, informaation ollessa kuitenkin keskeisiltä osin rahamääräistä. Rahamääräinen informaatio kykenee tekemään erilaisia mittayksiköitä (esim. kappalemäärät) helposti yhteismitallisesti verrattaviksi yksiköiksi (esim. euroiksi). Rahamääräinen informaatio tarkoittaa siis näin ollen informaatiota, joka liittyy kustannuksiin ja tuottoihin. Informaatiolla, joka on ei-rahamääräistä (esimerkiksi kappalemääräinen myynti tai asiakastilausten määrä) on monesti merkittävä rooli päätöksenteon tukena ja sen tuottaminen onkin monesti erityisen tärkeää, sillä sen avulla voidaan ennakoida usein myöhempää rahamääräisesti mitattavaa taloudellista menestymistä. (Järvenpää ym. 2010, 39-40.)

Päätöksenteon tueksi voidaan tuottaa myös laadullista informaatiota määrällisen informaation lisäksi. Siinä missä määrällinen informaatio on mitattavissa ja laskettavissa olevaa informaatiota mahdollistaen erilaisten laskutoimitusten teon, ei laadullinen informaatio tarjoa työkaluja laskutoimitusten tekemiseen, vaan sitä voidaan kerätä esimerkiksi keskusteluista yrityksen sidosryhmien kanssa. Laadullinen informaatio on näin ollen tärkeää, sillä sen avulla voidaan selvittää esimerkiksi työntekijöiden hyvinvointiin tai asiakastyytyväisyyteen liittyviä taustatekijöitä ja näin ollen pyrkiä kehittämään toimintaa parempaan suuntaan. (Järvenpää ym. 2010, 41.)

Päätöksenteon tueksi tuotettu informaatio voi olla sekä objektiivista että subjektiivista, objektiivisen informaation tarkoittaessa sellaista todennettua informaatiota, joka ei riipu sen tuottajasta ja subjektiivisen informaation tarkoittaessa sellaista, jonka sisältöön sen tuottaja merkittävästi vaikuttaa informaatioisisällön todennäköisesti vaihdellessa tuottajasta riippuen. Objektiivisen informaation taustalla voi kuitenkin olla subjektiivisia ratkaisuja, objektiivisen tiedon liittyessä monesti menneisyyden tapahtumiin perustuviin jo rekisteröityihin lukuihin ja subjektiivisen tiedon tulevaisuuden arviointiin. (Järvenpää ym. 2010, 41-42.)

Sekä menneisyyteen että tulevaisuuteen liittyvä informaatio on tärkeää, menneisyyteen perustuvan informaation mahdollistaessa tulevaisuuden toiminnan suunnittelun (esim. investoinnit) ja tulevaisuuteen suuntautuvan informaation tarjotessa arvioita, ennusteita tai tavoitteita, tarkoituksenaan varmistaa toiminnan riittävyys ajatellen tulevaisuuden haasteita. (Järvenpää ym. 2010, 42.)

Tuotetun informaation perusongelmat koskevat informaatioisisällön laajuutta, arvottamista, jaksotusta, kohdistettavuutta, luotettavuutta ja olennaisuutta. Laajuusongelmassa on kyse siitä, mitä kustannuksia ja tuottoja otetaan mukaan laskelmiin, arvotusongelmassa siitä, mihin arvoon valitut tuotot ja kustannukset laskelmissa asetetaan, jaksotusongelmassa siitä, miten tuotot ja kustannukset jaetaan eri ajanjaksoille, kohdistamisongelmassa siitä, miten välilliset kustannukset kohdistetaan, luotettavuusongelmassa tuotetun informaation luotettavuuden eli reliabiliteetin tasosta ja olennaisuusongelmassa tuotetun informaation olennaisuudesta sen käyttäjän näkökulmasta. (Järvenpää ym. 2010, 44-47.)

Kustannusten hallinta pitkällä tähtäyksellä on keskeinen käsite strategisessa laskentatoimessa, sisältäen kolme merkittävää aluetta: arvoketjuajattelu, strateginen asemointi ja kustannusajurit. Arvoketjuajattelu määrittää millä tavalla yrityksen tulisi nähdä kustannusten hallinta. Strateginen asemointi määrittää laskentatoimen roolin yrityksessä. Kustannusajurien tunnistaminen on tehokkaan kustannusjohtamisen perusedellytys. Siinä missä perinteisessä laskentatoimessa nähdään tuotannon volyymit tärkeimpänä kustannuksiin vaikuttavana tekijänä, katsotaan strategisessa laskentatoimessa kustannuksiin vaikuttaviksi monet rakenteelliset te-

kijät, kuten teknologia, sekä toiminnalliset tekijät, kuten työvoiman sitoutuminen. (Kinnunen ym. 2007, 143-144.)

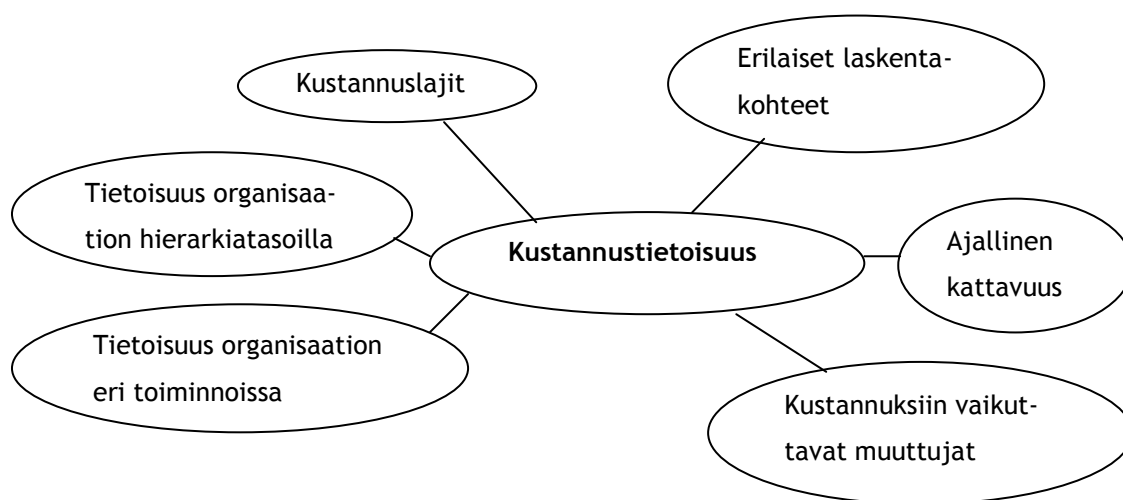
Kinnunen ym. (2007, 144) toteavat, että kyetäkseen kehittämään pysyvään kilpailuetuun tähtäävä strategia, on strategisessa kustannusten hallinnassa tärkeää pystyä selittämään kustannusten käyttäytyminen rakenteellisten ja toiminnallisten ajurien avulla. Pellinen (2005, 192) selittää, että kustannustiedon tarve ja muoto riippuvat tilanteesta, mutta yleensä on tarpeellista, että johto saa säännöllistä ja vakiomuotoista palautetta vastuualueensa kustannusten kertymisestä. Aktiivinen kustannusten hallinta vaatii lisäksi tilannekohtaisia kustannusten vertailulaskelmia ja riittävää osaamista kannattavuusajattelusta, jotta tietojen soveltaminen olisi mahdollista ja päätöksenteko voisi tapahtua ainakin jossain määrin tietoon perustuen. Jotta kustannusinformaatiota voidaan käyttää, täytyy ensin identifoida eli tunnistaa rekisteröivät tiedot. Kustannusinformaatio tunnistetaan kustannuslajeittain. Kustannusten luokittelu eri kustannuslajeihin riippuu kustannusinformaation käytön kohteesta. Kustannusinformaation arvioinnissa päätöksenteon kannalta voidaan kustannukset luokitella sen mukaan, ovatko ne relevantteja vai irrelevantteja. Relevantteja kustannuksia ovat ne tulevaisuuden kustannukset, joihin päätöksenteolla voidaan vaikuttaa ja irrelevantteja kustannuksia ne, joihin päätöksenteolla ei voida vaikuttaa. (Drury 2000, 29.)

Vaihtoehtoiskustannus on erikoistapaus relevanteissa kustannuksissa, ollen yksi relevanttien kustannusten arvostamistapa, tuottomahdollisuus joka menetetään valitsemalla jokin muu vaihtoehto, joka antaa kyseisen tuoton. Vaihtoehtoiskustannus on aina silloin olemassa, kun resursseille on olemassa vaihtoehtoja käyttöä ja näiden kustannusten rooli päätöksenteossa on merkittävä. (Vehmanen & Koskinen 1998, 32,36.)

Toisinaan relevanttien ja irrelevanttien kustannusten sijaan käytetään termejä vältettävissä olevat ja ei-vältettävissä olevat kustannukset. Vältettävissä olevat kustannukset ovat sellaisia kustannuksia, jotka voidaan säästää jättäen annettu vaihtoehto valitsematta ja ei-vältettävissä olevat kustannukset ovat kustannuksia, joita ei voida säästää. Tämän vuoksi vain vältettävissä olevat kustannukset ovat päätöksentekotilanteessa relevantteja. Molemmat käsitteparit ovat kuitenkin laskentajärjestelmien suunnittelun kannalta hankalia sen vuoksi, että ne periaatteessa edellyttävät kaikkien mahdollisten päätöksentekotilanteiden tunnistamisen etukäteen, joka on käytännössä mahdotonta ja tästä syystä joudutaankin käyttämään kyseisten käsitteparien sijaisia. (Vehmanen & Koskinen 1998, 37.)

Kustannustietoisuus voidaan toisaalta nähdä yrityksen tai muun laajemman kokonaisuuden kannalta ja toisaalta yksittäisten tilanteiden kannalta, riippuen tilanteesta jossa olennaista kustannustietoa tarvitaan. Kustannustietoisuus on moniulotteinen käsite ja yritys voi pyrkiä kehittämään kustannustietoisuuttaan monessa ulottuvuudessa. Se voi esimerkiksi todeta ny-

kyisen parhaan tietoisuuden tason erilaisiin laskentakohteisiin liittyen olevan riittävä, mutta tätä tietoisuuden tasoa tulisi kehittää siten, että osaaminen kaikissa työntekijäryhmissä on tasaisempaa, tai toisaalta yritys voi todeta olemassa olevan tiedon tason sinänsä hyväksi, mutta ymmärrys ei riitä erilaisten sisäisten tai ulkoisten muuttujien kustannusvaikutuksiin. (Suomala ym. 2011, 22-24.)

Kuvio 11: Kustannustietoisuuden ulottuvuudet

(Suomala ym. 2011, 23)

Kustannustietoisuuden kehittäminen ei välttämättä aina ole ratkaisu parempiin päätöksiin, sillä yrityksissä tulee vastaan sellaisia asioita ja tilanteita, joissa kustannustarkasteluun ei yksinkertaisesti riitä aikaa ja toisaalta voi olla sellaisia päätöksentekotilanteita, joissa pitää valita jokin ratkaisu kustannuksista välittämättä, eli muut arvot menevät kustannusten edelle. Suurin osa yritystoiminnassa tehtävistä päätöksistä on kuitenkin sellaisia, joihin liittyy kustannus- ja kannattavuushuolia. (Suomala ym. 2011, 24.)

Päätöksentekoprosessi voi tiivistettynä kulkea seuraavasti: 1. ennakkolaskenta, 2. päätös, 3. seuraukset, 4. jälkilaskenta, 5. (ennakkolaskenta), 6. uusi päätös, 7. seuraukset, 8. .... Ennen päätöksentekoa pyritään selvittämään mitä päätöksestä tulee seuraamaan, eli kyseessä on ennakkolaskelma. Ennakkolaskelman jälkeen on vuorossa päätös ja sen toimeenpano, jonka jälkeen nähdään seuraukset. Jälkilaskennalla voidaan muuttaa päätöksen todelliset seuraukset kustannusten tai muiden mitattavien suureiden muotoon ja sen myötä tehdä johtopäätöksiä mahdollisista tarvittavista jatkotoimista. Ennen näitä mahdollisia jatkotoimia on syytä tehdä taas ennakkolaskelmia, joita jälleen seuraa päätös, toimeenpano ja niin edelleen. Kustannusten johtamisen tärkeä edellytys on rohkeus puuttua todellisiin asioihin sen sijaan, että keskityttäisiin pelkästään lukuihin. (Suomala ym. 2011, 25-26.)

6 Case: Kustannustutkimus ja käyttökorvausten vertailututkimus

Case-tutkimuksen ensimmäisessä osiossa tutkittiin Lohjan kunnallisten liikuntapaikkojen kustannuskehitystä ja kustannusten jakautumista. Toisessa osiossa verrattiin kunnallisten liikuntapaikkojen liikuntapaikkakohtaisia käyttökorvauksia.

6.1 Lohjan kunnallisten liikuntapaikkojen kustannustutkimus

Tässä osiossa tutkittiin Lohjan kunnallisten liikuntapaikkojen kustannuksia.

6.1.1 Jäähalli

Lohjan jäähallin materiaali- ja palvelukustannukset olivat vuonna 2008 4 196,66 euroa, vuonna 2009 6 530,78 euroa ja vuonna 2010 5 535,45 euroa. Vuonna 2008 Lohjan jäähallin materiaali- ja palvelukustannukset olivat alimmillaan ja vuoteen 2009 ne nousivat, kunnes taas lasivat vuonna 2010, mutta eivät lähellekään vuoden 2008 tasoa.

Lohjan jäähallin henkilöstökustannukset olivat vuonna 2008 128 383,36 euroa, vuonna 2009 138 176,45 euroa ja vuonna 2010 192 273,77 euroa. Vuonna 2008 Lohjan jäähallin henkilöstökustannukset olivat alimmillaan, nousivat vuonna 2009 edelleen nousten vuonna 2010, ollen vuonna 2010 kaikkein korkeimmat.

Lohjan jäähallin liiketoiminnan muut kustannukset olivat vuonna 2008 191 519,81 euroa, vuonna 2009 192 273,77 euroa ja vuonna 2010 213 661,63 euroa. Lohjan jäähallin liiketoiminnan muut kustannukset olivat alimmillaan vuonna 2008, nousten vuonna 2009 edelleen nousten vuonna 2010, ollen vuonna 2010 kaikkein korkeimmat.

Jäähallissa suurin kustannuserä oli kaikkina vuosina liiketoiminnan muut kustannukset, joihin kuuluvat sähkö- ja kaasukustannukset ovat olleet huomattavan suuri kustannuserä ollen vuonna 2008 84 640,84 euroa, vuonna 2009 91 737, 53 euroa ja vuonna 2010 86 086,61 euroa. Kapaleessa 5 puhuttiin jo aiemmin mm. energiakustannusten huomioimisesta liikuntapaikkojen kustannusrakenteessa toiminnan luonne huomioon ottaen.

6.1.2 Neidonkeidas

Lohjan Neidonkeitaan materiaali- ja palvelukustannukset vuonna 2008 olivat 137 605,39 euroa, vuonna 2009 64 361,35 euroa ja vuonna 2010 62 127,04 euroa. Lohjan Neidonkeitaan materiaali- ja palvelukustannukset olivat korkeimmillaan vuonna 2008, laskien vuonna 2009 edelleen laskien vuonna 2010, ollen siten alimmillaan vuonna 2010.

Lohjan Neidonkeitaan henkilöstökustannukset vuonna 2008 olivat 695 080,38 euroa, vuonna 2009 735 787,62 euroa ja vuonna 2010 758 783,00 euroa. Lohjan Neidonkeitaan henkilöstökustannukset olivat vuonna 2008 alimmillaan, nousten vuonna 2009 edelleen nousten vuonna 2010, ollen siten korkeimmillaan vuonna 2010.

Lohjan Neidonkeitaan liiketoiminnan muut kustannukset vuonna 2008 olivat 590 634,82 euroa, vuonna 2009 715 484,15 euroa ja vuonna 2010 626 957,13 euroa. Lohjan Neidonkeitaan liiketoiminnan muut kustannukset olivat alimmillaan vuonna 2008, nousten vuonna 2009 ollen silloin korkeimmillaan, laskien uudestaan vuonna 2010.

Neidonkeitaassa suurin kustannuserä oli kaikkina vuosina henkilöstökustannukset, liiketoiminnan muiden kustannusten ollessa kaikkina vuosina toiseksi suurin kustannuserä.

6.1.3 Sisäliikuntatilat

Lohjan sisäliikuntatilojen materiaali- ja palvelukustannukset vuonna 2008 olivat 1 171,48 euroa, vuonna 2009 190,98 euroa ja vuonna 2010 4 471,03 euroa. Lohjan sisäliikuntatilojen materiaali- ja palvelukustannukset olivat alimmillaan vuonna 2009 ja korkeimmillaan vuonna 2010.

Lohjan sisäliikuntatilojen henkilöstökustannukset vuonna 2008 olivat 81 348,64 euroa, vuonna 2009 111 709,06 euroa ja vuonna 2010 257 075,75 euroa. Lohjan sisäliikuntatilojen henkilöstökustannukset olivat alimmillaan vuonna 2008, nousten vuonna 2009 edelleen nousten vuonna 2010, ollen korkeimmillaan vuonna 2010.

Lohjan sisäliikuntatilojen liiketoiminnan muut kustannukset olivat vuonna 2008 1 607,15 euroa, vuonna 2009 1 182,78 euroa ja vuonna 2010 277 374,99 euroa. Lohjan sisäliikuntatilojen liiketoiminnan muut kustannukset olivat alimmillaan vuonna 2009 ja korkeimmillaan vuonna 2010.

Sisäliikuntatiloissa suurin kustannuserä oli vuosina 2008 ja 2009 henkilöstökustannukset ja vuonna 2010 liiketoiminnan muut kustannukset.

6.2 Liikuntapaikkakohtaisten käyttökorvausten kuntien välinen vertailu

Tässä osiossa verrattiin liikuntapaikkakohtaisia käyttökorvauksia kuntien välillä.

6.2.1 Jäähallit

Jäähallien käyttökorvauksia verrataan vain Lohjan ja Espoon välillä, koska muilta vertailukunnilta ei ole tähän työhön saatu näitä tietoja. Vertailu näiden kuntien välillä osoittautui myös hieman haasteelliseksi, koska käyttökorvausten määräytymisperusteet ovat melko erilaiset.

Lohjan jäähallin perustuntihinta lapsille ja nuorille on 38,00 euroa ja prime time tuntihinta 66,00 euroa. Turnauksista, otteluista ja kilpailuista peritään 71,00 euron tuntihinta. Lohjan jäähallin perustuntihinta aikuisille 38,00 euroa ja prime time tuntihinta 75,00 euroa. Turnauksista, otteluista ja kilpailuista peritään 80,00 euron tuntihinta. Maaotteluista peritään 230,00 euron käyttökorvaus tunnilta. Ulkopaikkakuntalaisilta peritään jäähallin liikuntakäytöstä 180,00 euron käyttökorvaus tunnilta. Jäähallin muusta käytöstä, kuten messujen ja konserttien sekä aukioloaikojen ulkopuolisesta käytöstä peritään toimitusjohtajan päätöksen mukainen sopimushinta.

Espoon jäähalleissa perushintaryhmään kuuluvilta eli ryhmä 1:lta peritään 141,30 euron suuruinen käyttökorvaus tunnista ja lisäksi aukioloajan ulkopuolisesta kesäjään käytöstä 181,65 euroa. Espoossa ryhmä 2:lta, jota tuetaan 50 %:lla, peritään 70,65 euron käyttökorvaus tunnista ja lisäksi aukioloajan ulkopuolisesta kesäjään käytöstä 90,85 euron käyttökorvaus tunnista. Espoossa ryhmä 3:lta, jota tuetaan 95 %:lla, peritään 7,05 euron suuruinen käyttökorvaus tunnilta.

Vertailtaessa Lohjan ja Espoon jäähallien käyttökorvauksia voidaan todeta, että Lohjan jäähallissa on pääsääntöisesti pienemmät käyttökorvaukset kuin Espoon jäähalleissa.

Espoolaisiin yhdistyksiin ja yhteisöihin kuuluvilta aikuisilta peritään 70,65 euron käyttökorvaus tunnilta, joten siinä ei ole suurta eroa Lohjaan, jossa hinnat aikuisille ovat 38,00 euroa ja 75,00 euroa. Espoossa ei kuitenkaan käyttökorvauksen määrittämisessä olla erikseen huomioitu prime time aikaa. Lohjalla on siis edullisempaa päivällä, mutta Espoossa illalla.

Espoolaisiin yhdistyksiin ja yhteisöihin kuuluvilta alle 20-vuotialta peritään 7,05 euron suuruinen käyttökorvaus, joka on huomattavan alhainen verrattuna Lohjalla lapsilta ja nuorilta perittäviin käyttökorvauksiin 38,00, 66,00 ja 71,00 euroa.

Ulkopaikkakuntalaisilta peritään Lohjalla 180,00 euroa tunnilta jäähallin liikuntakäytöstä, kun taas Espoossa vastaava perittävä käyttökorvaus on 141,30 euroa tunnilta, eli Espoossa jäähallien käyttö on edullisempaa ulkopaikkakuntalaisille kuin Lohjalla.

Lohjan jäähallissa järjestettävistä maaotteluista peritään 230,00 euron käyttökorvaus tunnilta, kun vastaava perittävä käyttökorvaus Espoon jäähalleissa on 141,30 euroa tunnilta, eli maaotteluiden järjestäminen on edullisempaa Espoossa kuin Lohjalla.

6.2.2 Uimahallit

Uimahallien uintitilojen käyttökorvausvertailuun voitiin ottaa mukaan kaikki tämän työn vertailukunnat, koska kaikkien kuntien kunnallisten uimahallien käyttökorvaukset olivat saatavissa. Vertailu sarjalippujen välillä oli kuitenkin hieman ongelmallista, koska ne ovat hieman erilaisia eri kunnilla.

Lohjan uimahallissa Neidonkeitaassa peritään aikuisilta kertamaksuna uinnista 6,50 euroa ja aamu-uinnista arkisin klo 6-9 välillä 3,20 euroa. Helsingissä Itäkeskuksen uimahallissa peritään aikuisilta kertamaksuna uinnista 5,20 euroa, Jakomäen uimahallissa 4,80 euroa ja Pirkkolan liikuntapuiston uimahallissa 4,80 euroa. Espoon uimahalleissa peritään aikuisilta kertamaksuna 4,00 euroa, paitsi aamu-uinnista klo 6-8.30 välillä 3,00 euroa. Kirkkonummen uimahallissa peritään aikuisilta kertamaksuna uinnista 5,60 euroa paitsi aamu-uinnista klo 6-8 välillä 3,50 euroa ja Salon uimahallissa 5,00 euroa. Salossa hintaan sisältyy myös kuntosalin käyttö.

Lohjan uimahallin uinnin kertamaksut aikuisille ovat arkiaamujen klo 6-9 välistä aikaa lukuun ottamatta kaikkein suurimmat, Espoon vastaavien kertamaksujen ollessa näistä kaikista kunnista pienimmät. Pienin ero kertamaksun suuruudessa on Lohjan ja Kirkkonummen välillä.

Lohjalla alle 7-vuotiailta lapsilta peritään uinnista 1,00 euron kertamaksu ja 7-17 -vuotiailta 3,20 euron kertamaksu. Helsingin uimahalleissa ei alle 7 -vuotiailta peritä uinnista maksua lainkaan, Itäkeskuksen uimahallissa 7-17 -vuotiailta peritään uinnista 2,60 euron kertamaksu, Jakomäen uimahallissa 7-17 -vuotiailta peritään uinnista 2,40 euron kertamaksu ja Pirkkolan liikuntapuiston uimahallissa 7-17 -vuotiailta peritään uinnista 2,40 euron kertamaksu. Espoon uimahalleissa ei myöskään peritä alle 7 -vuotiailta lapsilta uinnista lainkaan maksua, 7-17 -vuotiailta peritään uinnista 2,00 euron kertamaksu. Kirkkonummen uimahallissa alle 5-vuotiailta lapsilta ei peritä uinnista lainkaan maksua, 5-16 -vuotiailta peritään 2,80 euron kertamaksu. Salon uimahallissa alle 6-vuotiailta lapsilta ei peritä uinnista lainkaan maksua, 6-16 -vuotiailta peritään 2,50 euron kertamaksu.

Lohja on ainoa kunta, jossa pienimmiltäkin lapsilta peritään uinnista kertamaksu, sillä yhdessä vertailukunnassa sitä ei peritä. Lohjalla on myös korkein kertamaksu vanhempien lasten kohdalla, Espoossa vastaavan kertamaksun ollessa pienin.

Lohjan uimahallissa invalideilta, eläkeläisiltä, opiskelijoilta, työttömiltä ja varusmiehiltä peritään uinnista 3,20 euron kertamaksu. Helsingissä Itäkeskuksen uimahallissa vastaavalta ryhmältä peritään uinnista 2,60 euron kertamaksu, Jakomäen uimahallissa 2,40 euron kertamaksu ja Pirkkolan liikuntapuiston uimahallissa 2,40 euron kertamaksu. Espoon uimahalleissa vastaavalta ryhmältä peritään uinnista 2,00 euron kertamaksu. Kirkkonummen uimahallissa vastaavalta ryhmältä peritään uinnista 2,80 euron kertamaksu. Salon uimahallissa eläkeläisiltä, opiskelijoilta ja varus/siviilipalvelusmiehiltä peritään uinnista 2,50 euron kertamaksu ja työttömiltä 3,00 euron kertamaksu (arkisin klo 15.00 asti, muina aikoina työttömät maksavat perushinnan).

Lohjan uimahallissa on kaikista kunnista korkein uinnin kertamaksu invalidien, eläkeläisten, opiskelijoiden, työttömien ja varusmiesten kohdalla, Espoon vastaavien kertamaksujen ollessa pienimmät.

Lohjan uimahallissa aikuisilta peritään aamu-uinnin 10 lippua sisältävästä sarjalipusta 28,80 euroa, normaalista 10 lipun sarjalipusta 58,50 euroa, 50 lipun sarjalipusta 262,40 euroa ja 100 lipun sarjalipusta 494,50 euroa. Helsingissä Itäkeskuksen uimahallissa aikuisten uinnin 10 lipun sarjalipusta tai kuukausilipusta peritään 46,00 euroa ja kausikortista 138,00 euroa, Jakomäen uimahallissa aikuisten uinnin 10 lipun sarjalipusta tai kuukausilipusta peritään 43,00 euroa ja kausikortista 123,00 euroa (hintoihin lisätty 3,00 euron korttimaksu) ja Pirkkolan liikuntapuiston uimahallissa aikuisten uinnin 10 lipun sarjalipusta tai kuukausilipusta peritään 40,00 euroa ja kausikortista 120,00 euroa.

Espoon uimahalleissa aikuisten uinnin 10 lipun sarjalipusta peritään 33,00 euroa, 20 lipun sarjalipusta 60,00 euroa ja 30 lipun sarjalipusta 80,00 euroa. Kirkkonummella aikuisten uinnin 10 lipun sarjalipusta peritään 49,00 euroa ja 20 lipun sarjalipusta 88,00 euroa (hintoihin lisätty 4,00 euron korttimaksu joka peritään ensimmäisellä ostokerralla). Salon uimahallissa aikuisten vuosikortista peritään 374,00 euroa, 10 lipun sarjalipusta 49,00 euroa, 25 lipun sarjalipusta 104,00 euroa, 50 lipun sarjalipusta 191,50 euroa ja 100 lipun sarjalipusta 354,00 euroa (hintoihin lisätty korttimaksu 4,00 euroa joka peritään ensimmäisellä ostokerralla).

Lohjan uimahallissa aikuisten uinnin 10 kappaleen sarjalippu on kallein aamu-uintia lukuun ottamatta, Espoon uimahalleissa vastaavan sarjalipun ollessa halvin. Lohjalla 50 kappaleen ja 100 kappaleen sarjalipuista peritään huomattavasti enemmän kuin vastaavia sarjalippuja tar-

joavassa Salon uimahallissa, eli Lohjalla on kaiken kaikkiaan kalleimmat aikuisten uinnin sarjaliput.

Lohjan uimahallissa 0-6 -vuotiaiden lasten uinnin 10 kappaleen sarjalipusta peritään 9,00 euroa, 7-17-vuotiaiden lasten ja opiskelijoiden 10 kappaleen sarjalipusta 25,20 euroa ja eläkeläisten ja invalidien 10 kappaleen sarjalipusta 29,30 euroa.

Helsingissä Itäkeskuksen uimahallissa 7-17 -vuotiailta lapsilta sekä opiskelijoilta, työttömiltä, eläkeläisiltä, invalideilta ja varus/siviilipalvelusmiehiltä uinnin 10 kappaleen sarjalipusta tai kuukausikortista peritään 23,00 euroa ja kausikortista 69,00 euroa. Jakomäen uimahallissa 7-17 -vuotiailta lapsilta sekä opiskelijoilta, työttömiltä, eläkeläisiltä, invalideilta ja varus/siviilipalvelusmiehiltä uinnin 10 kappaleen sarjalipusta tai kuukausikortista peritään 23,00 euroa ja kausikortista 63,00 euroa (korttimaksu 3,00 euroa lisätty hintoihin). Pirkkolan liikuntapuiston uimahallissa 7-17 -vuotiailta lapsilta sekä opiskelijoilta, työttömiltä, eläkeläisiltä, invalideilta ja varus/siviilipalvelusmiehiltä uinnin 10 kappaleen sarjalipusta tai kuukausikortista peritään 20,00 euroa ja kausikortista 60,00 euroa.

Espoon uimahalleissa 7-17 -vuotiailta lapsilta sekä opiskelijoilta, työttömiltä, eläkeläisiltä, invalideilta ja varus/siviilipalvelusmiehiltä peritään uinnin 10 kappaleen sarjakortista 20,00 euroa, 20 kappaleen sarjakortista 35,00 euroa ja 30 kappaleen sarjakortista 45,00 euroa.

Kirkkonummen uimahallissa 5-16 -vuotiailta lapsilta sekä opiskelijoilta, eläkeläisiltä, työttömiltä ja varusmiehiltä peritään uinnin 10 kappaleen sarjalipusta 26,50 euroa ja 20 kappaleen sarjalipusta 45,50 euroa (hintoihin lisätty korttimaksu 4,00 euroa).

Salon uimahallissa opiskelijoilta, eläkeläisiltä ja lapsilta uinnin 10 kappaleen sarjalipusta peritään 21,50 euroa ja 25 kappaleen sarjalipusta 45,25 euroa. Työttömiltä peritään 10 kappaleen sarjalipusta, joka oikeuttaa uintiin arkisin klo 15 asti, 31,00 euroa. Eläkeläisille ja lapsille myytävistä 50 kappaleen sarjalipuista peritään 79 euroa (hintoihin sisällytetty korttimaksu 4,00 euroa).

Ainoastaan Lohjan uimahallissa peritään aivan pienimmiltä lapsilta sarjalippumaksuja. Vanhempien lapsien ja erityisryhmien kohdalla Kirkkonummella on kalleimmat uinnin 10 kappaleen sarjaliput ja Lohjalla toiseksi kalleimmat, Espoon ollessa halvin.

6.2.3 Kuntosalit

Kuntosalien käyttökorvausvertailuun voitiin ottaa mukaan kaikki tämän työn vertailukunnat, koska kaikkien kuntien kunnallisten kuntosalien käyttökorvaukset olivat saatavissa. Vertailua vaikeutti kuitenkin kuntosalienkin kohdalla kuntien erilaiset käyttökorvausperusteet.

Lohjan uimahallin Neidonkeitaan kuntosalilla peritään aikuisilta kertamaksuna 5,80 euroa, paitsi arkiaamuisin klo 6-9 välillä 3,00 euroa. Lohjan Tennarin kuntosalilla peritään aikuisilta kertamaksuna 3,70 euroa. Helsingissä Itäkeskuksen ja Jakomäen uimahallin kuntosalilla sekä Pirkkolan liikuntapuiston kuntosalilla peritään aikuisilta kertamaksuna 5,40 euron sisältäen uinnin ja saunan. Espoon uimahallien kuntosaleilla peritään aikuisilta kertamaksuna 5,00 euroa sisältäen uinnin. Kirkkonummen uimahallin kuntosalilla peritään aikuisilta kertamaksuna 3,40 euroa (ja kaikilta muilta lukuun ottamatta yli 70 -vuotiailta joilta ei peritä mitään). Salossa Salohallin, Halikon, Ollikkalan ja Perniön kuntosaleilla kertamaksu on kaikille arvokortilla 2,00 euroa. Salon muilla kunnallisilla kuntosaleilla ei ole käytössä kertamaksuja.

Lohjan uimahallissa Neidonkeitaassa on kallein kuntosalin kertamaksu aikuisille (osittain lukuun ottamatta arkiaamuja). Salon Salohallin, Halikon, Ollikkalan ja Perniön kuntosaleilla on halvin kertamaksu, mutta tässä vertailussa on huomioitava, että Helsingissä hintaan sisältyy uinti ja sauna ja Espoossa uinti, jotka taas eivät sisälly Lohjan, Kirkkonummen ja Salon hintoihin.

Lohjan uimahallin Neidonkeitaan kuntosalilla alennettuun hintaryhmään kuuluvilta (eläkeläiset, invalidit, opiskelijat, varusmiehet, työttömät jne) peritään kertamaksuna 2,30 euroa. Lohjan Tennarin kuntosalilla alennettuun hintaryhmään kuuluvilta peritään kertamaksuna 2,30 euroa. Helsingissä Itäkeskuksen uimahallin, Jakomäen uimahallin ja Pirkkolan liikuntapuiston kuntosaleilla alennettuun hintaryhmään kuuluvilta peritään kertamaksuna 2,70 euroa. Espoossa kaikkien uimahallien kuntosaleilla alennetulta hintaryhmältä peritään kertamaksuna 3,00 euroa. Espoossa sotaveteraaneilta ja yli 68 -vuotiailta sporttikorttilaisilta ei peritä pääsymaksua.

Lohjalla uimahallissa Neidonkeitaassa sekä liikuntakeskus Tennarissa on halvimmat kuntosalin alennetun hintaryhmän kertamaksut, Espoossa ollessa kallein.

Lohjan uimahallin Neidonkeitaan kuntosalilla aikuisten 10 kappaleen sarjalipusta peritään 52,50 euroa ja kuukausikortista 40,40 euroa. Lohjan liikuntakeskus Tennarissa aikuisten 10 kappaleen sarjalipusta peritään 30,30 euroa ja kuukausikortista 32,30 euroa. Helsingissä Itäkeskuksen uimahallin kuntosalilla aikuisten 10 kappaleen sarjalipusta tai kuukausikortista peritään 50,00 euroa, Jakomäen uimahallin kuntosalilla 53,00 euroa (sisältäen korttimaksun 3,00 euroa) ja Pirkkolan liikuntapuiston kuntosalilla 50,00 euroa. Espoossa uimahallien kuntosaleilla aikuisten 10 kappaleen sarjalipusta peritään 44,00 euroa. Kirkkonummen uimahallin kuntosalilla kuukauden käyttöoikeus maksaa kaikille 28,00 euroa (lukuun ottamatta yli 70 -vuotiaita). Salon kuntosaleilla ei ole käytössä sarjalippuja tai kuukausikortteja.

Lohjan uimahallissa Neidonkeitaassa on kallein kuntosalin aikuisten 10 kappaleen sarjalippu.

Toisaalta Lohjan liikuntakeskus Tennarissa on halvin 10 kappaleen sarjalippu. Kuukausikortti on Lohjan uimahallissa Neidonkeitaassa sekä liikuntakeskus Tennarissa verrattain edullinen. Edullisin kuukausikortti on Kirkkonummella.

Lohjan uimahallin Neidonkeitaan kuntosalilla alennetun hintaryhmän 10 kappaleen sarjalippu maksaa 21,20 euroa ja kuukausikortti 30,30 euroa. Lohjan liikuntakeskus Tennarissa alennetun hintaryhmän 10 kappaleen sarjalippu maksaa 21,20 euroa. Helsingin Itäkeskuksen uimahallin kuntosalilla alennetun hintaryhmän 10 kappaleen sarjalippu tai kuukausikortti maksaa 25,00 euroa, Jakomäen uimahallin kuntosalin 10 kappaleen sarjalippu tai kuukausikortti 28,00 euroa (sisältäen korttimaksun 3,00 euroa) ja Pirkkolan liikuntapuiston kuntosalin 10 kappaleen sarjalippu tai kuukausikortti 25,00 euroa. Espoon uimahallien kuntosaleilla alennetun hintaryhmän 10 kappaleen sarjalippu maksaa 26,00 euroa. Kirkkonummella ja Salolla ei ole käytössä 10 kappaleen sarjalippuja tai kuukausikortteja alennetulle hintaryhmälle.

Lohjan uimahallissa Neidonkeitaassa sekä liikuntakeskus Tennarissa on edullisin kuntosalin alennetun hintaryhmän 10 kappaleen sarjalippu. Lohjan uimahallissa Neidonkeitaassa on kallein kuukausikortti. Kallein 10 kappaleen sarjalippu löytyy Espoon uimahallien kuntosaleilta ja edullisin kuukausikortti Helsingin uimahallien kuntosaleilta.

6.2.4 Koulujen liikuntasalit

Koulujen liikuntasalien vertailuun voitiin ottaa mukaan vain Espoo, koska Kirkkonummen ja Salon kyseisiä tietoja ei ollut saatavilla.

Lohjan Järnefeltin liikuntahallin perustuntihinta aikuisille arkisin klo 16-17 on 8,80 euroa ja prime time aikana klo 17-22 sekä la ja su 11,90 euroa. Kolmasosan salin käyttö maksaa arkisin klo 16-17 3,00 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 4,00 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen maksaa 21,40 euroa.

Lohjan Järnefeltin liikuntahallin perustuntihinta lapsille ja nuorille arkisin klo 16-17 on 7,10 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 9,50 euroa. Kolmasosan salin käyttö maksaa arkisin klo 16-17 2,40 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 3,25 euroa.

Lohjan Perttilän liikuntahallin perustuntihinta aikuisille arkisin klo 16-17 on 6,60 euroa ja prime time aikana klo 17-22 sekä la ja su 8,90 euroa. Puolikkaan salin käyttö maksaa arkisin klo 16-17 3,30 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 4,40 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen maksaa 16,00 euroa.

Lohjan Perttilän liikuntahallin perustuntihinta lapsille ja nuorille arkisin klo 16-17 on 5,60 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 7,50 euroa. Puolikkaan salin käyttö maksaa arkisin klo 16-17 2,80 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 3,80 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen maksaa 12,60 euroa.

Lohjan Perttilän liikuntahallin ulkopaikkakuntalaisten liikuntakäytön perustuntihinta on kaikkina aikoina koko salista 36,00 euroa ja puolikkaasta salista 18,00 euroa. Salin muusta käytöstä, kuten messujen ja konserttien järjestämisestä peritään toimitusjohtajan päätöksen mukainen sopimushinta samoin kuin aukioloaikojen ulkopuolisesta käytöstä.

Lohjan Mäntynummen liikuntahallin perustuntihinta aikuisille arkisin klo 16-17 on 8,80 euroa ja prime time aikana klo 17-22 sekä la ja su 11,90 euroa. Puolikkaan salin käyttö maksaa arkisin klo 16-17 4,40 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 5,95 euroa. Kolmasosan salin käyttö maksaa aikuisille arkisin klo 16-17 3,00 euroa ja prime time aikana klo 17-22 sekä la ja su 4,00 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen koko salissa maksaa 21,40 euroa ja puolikkaassa salissa 10,70 euroa.

Lohjan Mäntynummen liikuntahallin perustuntihinta lapsille ja nuorille arkisin klo 16-17 on 7,10 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 9,50 euroa. Puolikkaan salin käyttö maksaa arkisin klo 16-17 3,55 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 4,75 euroa. Kolmasosan salin käyttö maksaa lapsille ja nuorille arkisin klo 16-17 2,40 euroa ja prime time aikana klo 17-22 sekä la ja su 3,25 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen koko salissa maksaa 17,00 euroa ja puolikkaassa salissa 8,50 euroa.

Lohjan Mäntynummen liikuntahallin ulkopaikkakuntalaisten liikuntakäytön perustuntihinta on kaikkina aikoina koko salista 44,40 euroa, puolikkaasta salista 22,40 euroa ja kolmasosasta salia 14,80 euroa. Salin muusta käytöstä, kuten messujen ja konserttien järjestämisestä peritään toimitusjohtajan päätöksen mukainen sopimushinta samoin kuin aukioloaikojen ulkopuolisesta käytöstä.

Lohjalla Källhagenin, Metsolan, Ojamon ja Roution liikuntasaleissa perustuntihinta aikuisille arkisin klo 15-17 on 4,00 euroa ja prime time aikana klo 17-22 sekä la ja su 6,00 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen maksaa 10,00 euroa. Perustuntihinta lapsille ja nuorille arkisin klo 15-17 on 3,00 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 4,50 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen maksaa 8,00 euroa. Ulkopaikkakuntalaisten liikuntakäytön perustuntihinta on 15,00 euroa. Salien muusta käytöstä, kuten messujen ja konserttien järjestämisestä peritään toimitusjohtajan päätöksen mukainen sopimushinta.

Lohjalla muiden kuin edellä mainittujen koulujen liikuntasaleissa perustuntihinta aikuisille arkisin klo 15-17 on 4,00 euroa ja prime time aikana klo 17-22 sekä la ja su 5,50 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen maksaa 9,00 euroa. Perustuntihinta lapsille ja nuorille arkisin klo 15-17 on 3,00 euroa ja prime time aikana sekä la ja su 4,00 euroa. Kilpailuiden, ottelujen ja turnausten järjestäminen maksaa 7,00 euroa. Ulkopaikkakuntalaisten liikuntakäytön perustuntihinta on 14,00 euroa. Salien muusta käytöstä, kuten messujen ja konserttien järjestämisestä peritään toimitusjohtajan päätöksen mukainen sopimushinta. on 15,00 euroa. Salien muusta käytöstä peritään toimitusjohtajan päätöksen mukainen sopimushinta.

Espoossa koulujen liikuntatiloissa alle 400 m² salien käytöstä peritään tuntihintana ryhmä 1:lta 22,20 euroa ja ryhmä 2:lta 11,10 euroa. Yli 400 m² salien käytöstä peritään tuntihintana ryhmä 1:lta 35,30 euroa ja ryhmä 2:lta 17,65 euroa. Kaikkien koulujen liikuntasalien yksittäisestä käyttövuorosta peritään tuntihintana ryhmä 1:lta 35,30 euroa ja ryhmä 2:lta 17,65 euroa. Kaikkien koulujen liikuntasalien yksityiskäytöstä, joka on muuta kuin liikuntakäyttö, peritään ryhmä 1:lta 35,30 euroa. Lisäksi urheiluseurojen omavalvontavuoroilla on 50 % alennettu hinta.

Koulujen liikuntasalien käyttö on pääsääntöisesti edullisempaa Lohjalla kuin Espoossa.

6.2.5 Kamppailutilat

Kamppailutilojen vertailuun otettiin mukaan vain Helsinki ja Espoo, koska muiden kuntien tietoja ei ollut saatavilla. Vertailua myös vaikeutti käyttökorvausten erilaiset määräytymisperusteet.

Lohjalla Tennarin liikuntakeskuksen kamppailuhallin tila on jaettu kahteen: nyrkkeily- ja painitilaan. Yhden tilan käytön perustuntihinta aikuisille arkisin klo 8-17 on 6,30 euroa ja prime time tuntihinta 8,50 euroa. Kilpailuista, otteluista, turnauksista ja leireistä veloitetaan 15,00 euroa. Yhden tilan käytön perustuntihinta lapsille ja nuorille arkisin klo 8-17 on 4,00 euroa ja prime time tuntihinta 5,40 euroa. Kilpailuista, otteluista, turnauksista ja leireistä veloitetaan 9,00 euroa. Ulkopaikkakuntalaisille yhden tilan liikuntakäyttö maksaa kaikkina aikoina 32,00 euroa. Aukioloaikojen ulkopuolisesta käytöstä veloitetaan toimitusjohtajan päätöksen mukainen sopimushinta.

Helsingin Tapanilan urheilukeskuksessa nyrkkeilysalin käyttö maksaa kuntonyrkkeilijöille 95,00 euroa yhdestä käyttökerrasta viikossa, 135,00 euroa kahdesta käyttökerrasta viikossa, 165,00 euroa kolmesta käyttökerrasta viikossa, 185,00 euroa neljästä käyttökerrasta viikossa ja 210,00 euroa viidestä käyttökerrasta viikossa. Kertamaksu on 8,00 euroa. Junioreilta veloite-

taan kahdesta käyttökerrasta viikossa 115,00 euroa ja nyrkkeilykoululta 110,00 euroa. Seniori-ikäisiltä kilpanyrkkeilijöiltä veloitetaan viidestä käyttökerrasta viikossa 120,00 euroa.

Espoossa Kannusillanmäen palloilu -ja yleisurheiluhallissa budo- ja nyrkkeilytilan käytöstä veloitetaan ryhmä 1:lta (perushinta) 24,20 euroa, ryhmä 2:lta (tuettu hinta 50 %) 12,10 euroa ja ryhmä 3:lta (tuettu hinta 95 %) 1,50 euroa. Tuulimäen väestönsuojan liikuntatiloissa budo, -paini- ja nyrkkeilytilan käytöstä veloitetaan ryhmä 1:lta 24,20 euroa, ryhmä 2:lta 12,10 euroa ja ryhmä 3:lta 1,50 euroa.

Lohjalla Tennarin liikuntakeskuksen kamppailutilojen käyttö on verrattain edullisinta ja Helsingin Tapanilan urheilukeskuksessa kalleinta. Käyttökorvausten määräytymisperusteiden erot on syytä kuitenkin huomioida tässä.

6.3 Johtopäätökset

Lohjan jäähallin kokonaiskustannukset olivat alimmillaan vuonna 2008 ja korkeimmillaan vuonna 2010. Lohjan Neidonkeitaan kokonaiskustannukset olivat alimmillaan vuonna 2008 ja korkeimmillaan vuonna 2009. Lohjan sisäliikuntatilojen kokonaiskustannukset olivat alimmillaan vuonna 2008 ja korkeimmillaan vuonna 2010.

Jäähallissa suurimmat kustannukset aiheutuivat kaikkina vuosina liiketoiminnan muista kustannuksista, Neidonkeitaassa kaikkina vuosina henkilöstökustannuksista ja sisäliikuntatiloissa vuosina 2008 ja 2009 henkilöstökustannuksista sekä vuonna 2010 liiketoiminnan muista kustannuksista.

Yleisenä kustannustutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että liiketoiminnan muut kustannukset aiheuttivat suurimman kustannuserän jäähallissa sen vuoksi, että liiketoiminnan muihin kustannuksiin lukeutuvat energia-, -kunnossa- ja ylläpitokustannukset ovat huomattavan suuret, kun taas Neidonkeidas ja sisäliikuntatilat työllistävät henkilöstöä enemmän, jolloin palkkakustannukset ja sen seurauksena henkilöstökustannukset kokonaisuudessaan ovat huomattavan suuret.

Lohjan jäähallin käyttö on lohjalaisille edullisempaa kuin Espoon jäähallien espoolaisille. Espoossa jäähallien käyttö on ulkopaikkakuntalaisille edullisempaa kuin Lohjalla. Maaotteluiden järjestäminen on edullisempaa Espoon jäähalleissa kuin Lohjan jäähallissa.

Lohjan Neidonkeitaassa uinnin kertamaksut aikuisille ovat kalleimmat ja Espoon uimahalleissa halvimmat. Lohja on ainoa kunta tässä työssä mukana olevista kunnista, jossa pienimmiltä lapsilta peritään uinnista kertamaksu. Vanhempien lapsien kohdalla Lohjan Neidonkeitaassa ovat kalleimmat uinnin kertamaksut ja Espoon uimahalleissa halvimmat. Lohjan Neidonkei-

taassa on kallein uinnin kertamaksu invalidien, eläkeläisten, opiskelijoiden, työttömien ja varusmiesten kohdalla ja Espoossa vastaavasti halvin. Lohjan Neidonkeitaassa ovat kalleimmat aikuisten uinnin sarjaliput, halvimpien ollessa Espoossa ja Salossa. Lohjalla on toiseksi kalleimmat uinnin sarjaliput vanhempien lapsien ja erityisryhmien kohdalla, Kirkkonummella ollessa kalleimmat ja Espoossa halvimmat.

Lohjalla Neidonkeitaassa on kallein kuntosalin kertamaksu aikuisille, Salon kuntosaleilla ollessa halvimmat kertamaksut. Lohjalla Neidonkeitaassa sekä Tennarissa ovat halvimmat kertamaksut alennetulle hintaryhmälle, Espoon kuntosaleilla ollessa kalleimmat. Lohjan Neidonkeitaan kuntosalilla on kallein aikuisten 10 kerran sarjalippu ja Lohjan Tennarin kuntosalilla halvin. Kuukausikortti Lohjan Neidonkeitaan kuntosalilla sekä Tennarin kuntosalilla on verrattain edullinen, edullisimman ollessa kuitenkin Kirkkonummella. Lohjan Neidonkeitaan kuntosalilla ja Tennarin kuntosalilla on edullisin kuntosalin alennetun hintaryhmän 10 kappaleen sarjalippu. Lohjan Neidonkeitaan kuntosalilla on kallein kuukausikortti. Kallein 10 kappaleen sarjalippu on Espoon uimahallien kuntosaleilla ja edullisin kuukausikortti Helsingin uimahallien kuntosaleilla.

Lohjalla koulujen liikuntasaleissa on pienemmät käyttökorvaukset kuin Espoossa.

Yleisenä johtopäätöksenä käyttökorvaustutkimukseen liittyen voidaan todeta, kuten myös Kuntaliiton erityisasiantuntija Kari Sjöholm tämän työn haastatteluvastauksessaan on todennut, että kuntien välillä voi olla huomattaviakin eroja liikuntapaikoissa samantasoista palvelusta perittävissä käyttökorvauksissa.

6.4 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimusehdotuksia ei kustannusten osalta esitetä, koska se osoittautui käytössä olleilla tiedoilla liian hankalaksi ja vaatisi syvempiä tietoja kustannuskehityksen taustatekijöistä.

Käyttökorvausten osalta jatkotutkimusehdotuksina esitetään, perustuen yhteneviin tämän työn tuloksiin ja erityisasiantuntijan haastatteluvastaukseen, tutkittavaksi seuraavia teemoja: Miten eri kuntien liikuntapaikkojen samantasoisten palveluiden käyttökorvauksissa voi olla näin suuria eroja? Onko subventointi kohdistettu oikein ja oikeudenmukaisesti vai pitäisikö esimerkiksi lapsia ja nuoria huomioida enemmän hyvätuloisten aikuisten sijasta? Entä ovatko Lohjan liikuntapaikkojen käyttökorvaukset kohtuullisia verrattuna muihin kuntiin ja onko Lohjalla subventointi kohdistettu oikein vai pitäisikö tukea enemmän esimerkiksi lapsia ja nuoria?

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Alhola, K. 2008. Toimintolaskenta: perusteet ja käytäntö. Juva: WSOY.

Alhola, K. Lauslahti, S. 2005. Taloutta johtamista varten: esimiehille ja asiantuntijoille. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Drury, C. 2000. Management & Cost Accounting. Fifth edition. United Kingdom: Thomson.

Eklund, I. Kekkonen, H. 2011. Toiminnan kannattavuus. Rusko, Helsinki: WSOYpro Oy.

Eskola, A. Mäntysaari, A. 2006. Menestys: Kannattavuuden hallinnan perusteet. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Järvenpää, M. Lämsiluoto, A. Partanen, V. Pellinen, J. 2010. Talousohjaus ja kustannuslaskenta. Jyväskylä, Seinäjoki, Turku: WSOYpro Oy.

Kinnunen, J. Laitinen, E. Laitinen, T. Leppiniemi, J. Puttonen, V. 2007. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. Keuruu: KY-Palvelu Oy.

Mäkinen, I. Stenbacka, J. Söderström, T. 2000. Katteella tulosta. Helsinki: WSOY.

Neilimo, K. Uusi-Rauva, E. 2005. Johdon laskentatoimi. Helsinki, Tampere: Edita Prima Oy.

Pellinen, J. 2005. Talousjohtaminen. Jyväskylä: Talentum Media Oy.

Stenbacka, J. Mäkinen, I. Söderström, T. 2003. Kannattavuuden avaimet. Vantaa: WSOY.

Suomala, P. Manninen, O. Lyly-Yrjänäinen, J. 2011. Laskentatoimi johtamisen tukena. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tomperi, S. 2009. Yritysveroitus ja tilinpäätössuunnittelu. Hyvinkää: WSOYpro Oy.

Vehmanen, P. Koskinen, K. 1998. Tehokas kustannushallinta. Porvoo: WSOY.

Sähköiset lähteet

Espoon kaupunki. 2011a. Viitattu 19.7.2011.
<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;18678>

Espoon kaupunki. 2011b. Viitattu 1.9.2011.
<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;15440;16105>

Finlex. 2011a. Liikuntalaki. Viitattu 4.8.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19981054>

Finlex. 2011b. Tuloverolaki. Viitattu 5.8.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>

Helsingin kaupunki. 2011a. Viitattu 18.7.2011.
http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/Helsinki-tietoa+ja+linkkej_

Helsingin kaupunki. 2011b. Viitattu 21.7.2011.
<http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/Palvelut/Liikunta+ja+ulkoilu>

Helsingin kaupungin liikuntavirasto. 2011a. Viitattu 29.8.2011.
http://www.hel.fi/hki/Liv/fi/liikuntapaikat/uimahallit/it_keskuksen+uimahalli

Helsingin kaupungin liikuntavirasto. 2011b. Viitattu 29.8.2011.
http://www.hel.fi/hki/Liv/fi/liikuntapaikat/uimahallit/jakom_en+uimahalli

Helsingin kaupungin liikuntavirasto. 2011c. Viitattu 29.8.2011.
<http://www.hel.fi/hki/Liv/fi/liikuntapaikat/uimahallit/pirkkolan+liikuntapuiston+uimahalli>

Helsingin kaupungin liikuntavirasto. 2011d. Viitattu 30.8.2011.
http://www.hel.fi/hki/Liv/fi/liikuntapaikat/kunto-+ja+voimailusalit/it_keskuksen+uimahallin+kuntosali

Helsingin kaupungin liikuntavirasto. 2011e. Viitattu 30.8.2011.
http://www.hel.fi/hki/Liv/fi/liikuntapaikat/kunto-+ja+voimailusalit/jakom_en+uimahallin+kuntosali

Helsingin kaupungin liikuntavirasto. 2011f. Viitattu 30.8.2011.
<http://www.hel.fi/hki/Liv/fi/liikuntapaikat/kunto-+ja+voimailusalit/pirkkolan+liikuntapuiston+uimahallin+kuntosali>

Jyväskylän yliopisto. Lipas. 2011a. Viitattu 11.7.2011.
<http://liikuntapaikka.ad.jyu.fi/LipasRaportointi/Taloustiedot.aspx>

Jyväskylän yliopisto. Lipas. 2011b. Viitattu 21.7.2011.
<http://liikuntapaikka.ad.jyu.fi/LipasRaportointi/Vtiedot.aspx>

Kauppalehti. Viitattu 14.7.2011.
<http://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/lohjan+liikuntakeskus+oy/01282839>

Kirkkonummen kunta. 2011a. Viitattu 21.7.2011. <http://www.kirkkonummi.fi/sijainti>

Kirkkonummen kunta. 2011b. Viitattu 1.9.2011. http://www.kirkkonummi.fi/prime_884.aspx

Kuntaliitto. 2011. Viitattu 21.7.2011.
<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/vaestotietoja/Sivut/default.aspx>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011a. Viitattu 13.7.2011.
<http://www.liikuntakeskus.lohja.fi/default.asp?sivu=21&alasivu=21&kieli=246>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011b. Viitattu 13.7.2011.
<http://www.liikuntakeskus.lohja.fi/default.asp?sivu=70&alasivu=70&kieli=246>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011c. Viitattu 14.7.2011.
<http://www.liikuntakeskus.lohja.fi/default.asp?sivu=2&alasivu=2&kieli=246>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011d. Viitattu 14.7.2011.
<http://www.liikuntakeskus.lohja.fi/default.asp?sivu=2&alasivu=4&emosivu=3&kieli=246>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011e. Viitattu 14.7.2011.
<http://www.liikuntakeskus.lohja.fi/default.asp?sivu=2&alasivu=6&emosivu=2&kieli=246>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011f. Viitattu 14.7.2011.
<http://www.liikuntakeskus.lohja.fi/default.asp?sivu=1&alasivu=1&kieli=246>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011g. Viitattu 13.8.2011.
<http://www.liikuntakeskus.lohja.fi/default.asp?sivu=11&alasivu=65&emosivu=11&kieli=246>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011h. Viitattu 15.8.2011.
<http://palvelut.lohja.fi/liikuntakeskus/Liitetiedostot/LLK%20hinnasto%20jaahalli%2001082011.pdf>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011i. Viitattu 15.8.2011.
<http://palvelut.lohja.fi/liikuntakeskus/Liitetiedostot/LLK%20Neidonkeidas%20hinnasto%2001092011.pdf>

Lohjan Liikuntakeskus Oy. 2011j. Viitattu 15.8.2011.
<http://palvelut.lohja.fi/liikuntakeskus/Liitetiedostot/LLK%20sisaliikuntatil%20hinnasto%2001092011.pdf>

Lohjan Matkailupalvelukeskus. Viitattu 7.7.2011.
<http://www.visitlohja.fi/default.asp?sivu=136&alasivu=198&kieli=246>

Opetus - ja kulttuuriministeriö. Viitattu 5.8.2011.
<http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapaikat/?lang=fi>

Salon kaupunki. 2011a. Viitattu 22.7.2011.
<http://www.salo.fi/linkit/salotietoa/kansainvalisyys>

Salon kaupunki. 2011b. Viitattu 1.9.2011.
<http://www.salo.fi/liikunta/liikuntapaikat/sisaliikuntapaikat/uimahallijauimarannat>

Salon kaupunki. 2011c. Viitattu 1.9.2011.
<http://www.salo.fi/liikunta/liikuntapaikat/sisaliikuntapaikat/kuntosalit>

Suomen Liikunta ja Urheilu. 2011. Hyvinvointia liikkeellä. Viitattu 4.8.2011.
<http://www.slu.fi/hyvinvointialiikkeella/kuntapaattajalle/#anchor-528318>

Tapanilan Erän nyrkkeilyjaosto. 2011. Viitattu 22.8.2011. <http://64.177.47.102/indeharj.htm>

Muut lähteet

Eloranta, J. Rantakoski, S. 2011. Henkilökohtainen tiedonanto. 2.9.2011.

Pohjala, S. 2011a. Henkilökohtainen tiedonanto. 8.11.2011.

Pohjala, S. 2011b. Henkilökohtainen tiedonanto. 7.7.2011.

Pohjala, S. 2011c. Henkilökohtainen tiedonanto. 16.11.2011.

Pohjala, S. 2011d. Henkilökohtainen tiedonanto. 16.8.2011.

Sjöholm, K. 2011. Kuntaliiton erityisasiantuntijan haastattelu. 10.6.2011.

Vienonen, J. Pohjala, S. 2011. Henkilökohtainen tiedonanto. 5.7.2011.

Kuvat

Kuva 1: Lohjan Liikuntakeskus Oy:n logo	13

Kuviot

Kuvio 1: Lohjan jäähallin kustannukset 2008	15
Kuvio 2: Lohjan jäähallin kustannukset 2009	16
Kuvio 3: Lohjan jäähallin kustannukset 2010	16
Kuvio 4: Lohjan Neidonkeitaan kustannukset 2008	17
Kuvio 5: Lohjan Neidonkeitaan kustannukset 2009	18
Kuvio 6: Lohjan Neidonkeitaan kustannukset 2010	18
Kuvio 7: Lohjan sisäliikuntatilojen kustannukset 2008	19
Kuvio 8: Lohjan sisäliikuntatilojen kustannukset 2009	20
Kuvio 9: Lohjan sisäliikuntatilojen kustannukset 2010	21
Kuvio 10: Välittömien ja välillisten kustannusten periaatteellinen kohdistamisero	34
Kuvio 11: Kustannustietoisuuden ulottuvuudet	40
Kuvio 12: Lasten ja nuorten ilmaiset liikuntapaikat Länsi-Suomen läänissä	60
Kuvio 13: Kysely kuntien liikuntapaikkojen käyttömaksujen muutoksista	62

Taulukot

Taulukko 1: Lohjan liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	11
Taulukko 2: Lohjan Liikuntakeskus Oy:n tuottamien palvelujen käyttäjämäärät	14
Taulukko 3: Lohjan Liikuntakeskus Oy:n keskeisiä mittareita	14
Taulukko 4: Helsingin liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	22
Taulukko 5: Espoon liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	23
Taulukko 6: Kirkkonummen liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	25
Taulukko 7: Salon liikuntatoimen taloustiedot vuosilta 2005-2009	26
Taulukko 8: Tärkeimmät tuotannontekijäryhmät ja kustannuslajit	30
Taulukko 9: Esimerkkejä laskentakohteista	32
Taulukko 10: Esimerkkejä kustannustekijöistä	33
Taulukko 11: Liikuntapaikkojen käyttömaksut Länsi-Suomen läänissä 2007	61

Liitteet

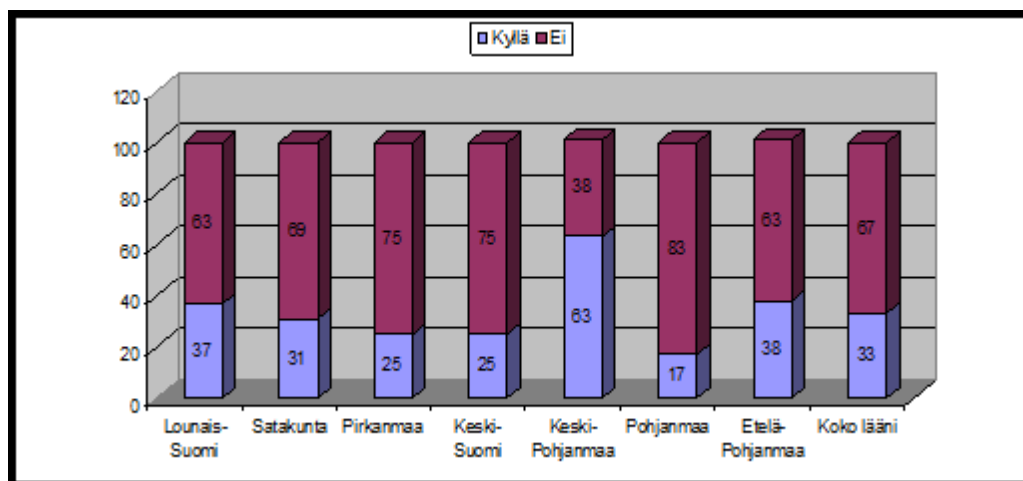
Liite 1. Kuntaliiton erityisasiantuntija Kari Sjöholmin haastatteluvastaus	60
Liite 2. Lohjan liikuntapaikkojen käyttökorvaukset	64
Liite 3. Helsingin liikuntapaikkojen käyttökorvaukset.....	70
Liite 4. Espoon liikuntapaikkojen käyttökorvaukset	73
Liite 5. Kirkkonummen liikuntapaikkojen käyttökorvaukset	78
Liite 6. Salon liikuntapaikkojen käyttökorvaukset	79

Liite 1. Kuntaliiton erityisasiantuntija Kari Sjöholmin haastatteluvastaus

Lääninhallitusten keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2007 raporttiin on koottu kuntien liikuntapaikkojen käyttömaksupolitiikkaa sekä maksuja ja taksoja koskevat tulokset lasten ja nuorten, aikuisten ja erityisryhmien osalta. Erityisryhmien liikunnan tuloksia täydennettiin myös vielä vuonna 2007. Vuoden 2007 arvioinnin keskeisenä tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva kuntien liikuntapaikkojen käyttömaksupolitiikasta. Tasa-arvoisten harrastusmahdollisuuksien ja kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta käyttömaksuilla ja taksoilla on suuri merkitys joko liikunnanharrastuksen mahdollistajana tai sen estäjänä.

Kuntien perimissä käyttömaksuissa oli suuria eroja esimerkiksi Länsi-Suomen läänissä eri käyttäjäryhmien ja liikuntapaikkojen välillä. Aikuisten uimahallikäynnin hinta vaihteli kahdesta eurosta 12 euroon. Kuntosalin maksu puolestaan vaihteli ilmaisesta 7 euroon käyntiä kohden ja jäähallin käyttötunnin hinta vaihteli aikuisilla 30 eurosta 103 euroon tunnilta. Uimahallin osalta hintojen suuret erot johtuvat osin siitä, että tuloksissa ei ole otettu huomioon palvelutarjonnan tasoa ja laatua, kun taas muiden liikuntapaikkojen osalta kansalaiset joutuivat usein maksamaan samantasoisesta palvelusta eri hinnan. Luvut antavat kuitenkin hyvän kuvan siitä miten paljon liikuntapaikkojen käyttömaksut saattavat kunnittain ja liikuntapaikoittain vaihdella.

Ovatko kuntanne kaikki liikuntapaikat ilmaisia lapsille ja nuorille Länsi-Suomen läänissä (%)?

Kuvio 12: Lasten ja nuorten ilmaiset liikuntapaikat Länsi-Suomen läänissä

Lääninhallitusten arvioinnin mukaan kokonaan ilmaiset liikuntapaikat kaikille erityisryhmille tarjosi 30 % vastanneista kunnista ja lapsille ja nuorille 39 % kunnista. Länsi-Suomen läänien kunnista 33 % tarjosi ilmaiset liikuntapaikat lapsille ja nuorille. Lapsilla ja nuorilla ilmaisen käytön yläikäraja oli yleensä 16-18 vuotta. Kyseiset luvut ovat kuntien ilmoittamia lukuja ja

on hyvin todennäköistä, ettei tilanne kunnissa ole näin positiivinen ainakaan uimahallien osalta. Uimahalli saattaa hyvinkin olla ilmainen esimerkiksi urheiluseuran jäsenille harjoitusvuorojen aikana, mutta muille lapsille maksullinen. Näissä tapauksissa kunta on saattanut merkitä uimahallin ilmaiseksi liikuntapaikaksi, mikä osaltaan hieman vääristää tuloksia.

	Aikuiset	Läänin ka	Lapset ja nuoret	Läänin ka	Eläkeläiset	Läänin ka
Uimahalli kertalippu	2-7 (N=44)	4	0-4,5 (N=41)	2	0-6 (N=41)	2
Kuntosali kertalippu	0-6 (N=72)	3	0-6 (N=60)	2	0-6 (N=59)	3
Iso liikuntasali yhdistyksen tuntihinta	0-51 (N=60)	13	0-51 (N=38)	11	0-51 (N=50)	11
Pieni liikuntasali yhdistyksen tuntihinta	0-22 (N=45)	6	0-22 (N=26)	5	0-22 (N=37)	6
Jäähalli yhdistyksen tuntihinta	0-100 (N=31)	40	0-100 (N=28)	37	0-100 (N=23)	41

Liikuntapaikkojen käyttömaksun halvin ja kallein hinta (euroa) sekä läänin keskiarvo (euroa) käyttäjäryhmittäin Länsi-Suomen läänissä vuonna 2007. Suluissa käyttömaksun ilmoittaneiden kuntien määrä (N).

Taulukko 11: Liikuntapaikkojen käyttömaksut Länsi-Suomen läänissä 2007

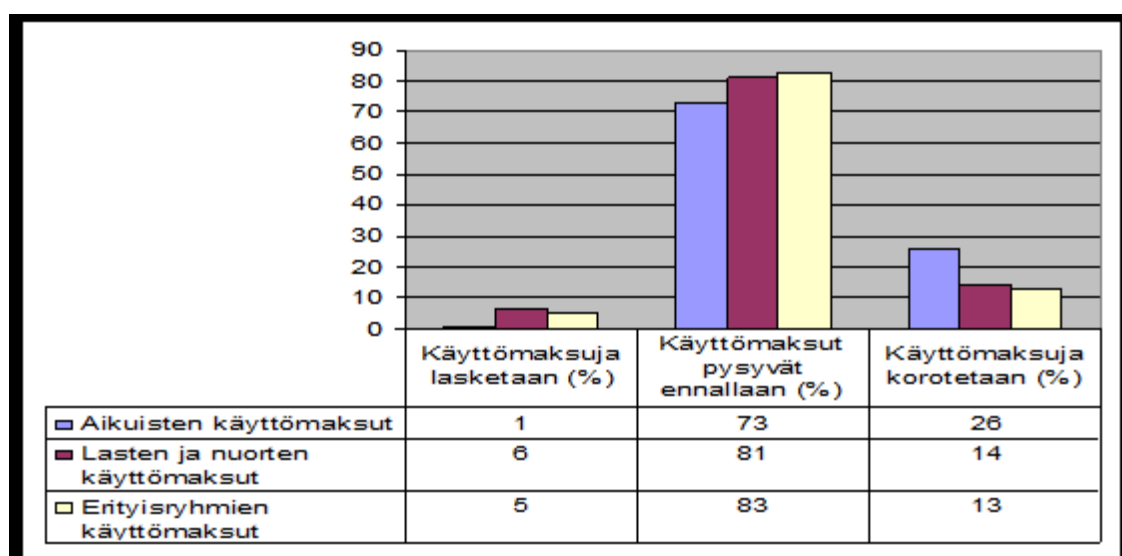
Uimahallin kertalipun hinta vaihteli Länsi-Suomen läänissä lapsilla 0 eurosta 4,5 euroon ja eläkeläisillä 0 eurosta 6 euroon. Kuntosalin kertalippu vaihteli lapsilla ja eläkeläisillä 0 eurosta 6 euroon. Lasten ja nuorten jäähallin tuntihinta yhdistyksille puolestaan vaihteli 0 eurosta 100 euroon. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta hintojen suuri vaihteluväli on tietysti ongelmallista.

Harrastamisen hintaan vaikuttavat toki monet muutkin tekijät kuten urheiluseurojen jäsenmaksut, varusteet, kilpailulisenssit, kuljetukset, valmentajapalkkiot, kilpailumatkat ulkomaille ja monet muut vastaavat tekijät. Liikuntapaikkojen maksu- ja taksapolitiikka on kuitenkin selkeästi se tekijä, johon kunta voi suoraan vaikuttaa. Jos uimahallin kertalipun hinnassa on esimerkiksi 10 euron ero, niin se vaikuttaa suoraan tämän perusliikuntapalvelun käyttöön epätasa-arvoa aiheuttavasti. On kuitenkin hyvä muistaa, että esimerkiksi Porissa uimalaitosten käyttäjät maksavat noin kolmanneksen käyntikertojen todellista kustannuksista ja muissa liikuntapaikoissa maksut ja vuokrat kattavat vain 0-25 prosenttia kaikista näihin liikuntapaikkoihin kohdistuvista menoista.

Eräänä johtopäätöksenä lääninhallitusten arvioinneissa oli se, että samantasoisesta palvelusta kuntalainen joutui jo muutama vuosi sitten maksamaan eri hinnan asuinpaikkakunnasta riippuen. Kuntien taloustilanteen vaikeutuessa voi vain arvailla mihin suuntaan kehitys on tältä osin mennyt. Arvioinnin toimenpide-ehdotuksissa painotettiin sitä, että laajojen käyttäjäryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen, kuten koulujen liikuntasalien ja uimahallien tulee olla mahdollisimman edullisesti kuntalaisten käytettävissä. Korkeat käyttömaksut eivät saisi olla esteenä liikunnan harrastamiselle.

Näihin johtopäätöksiin ja toimenpide-ehdotuksiin on helppo yhtyä. Vaihtoehtoisia ratkaisuja tulee kuitenkin ennakoluulottomasti etsiä ja nostaa vaikeat maksu- ja taksapolitiikan kysymykset yleiseen keskusteluun. Onko kunta ainut taho jolle lasku osoitetaan? Mikä on yritysten, kansalaistoiminnan ja yksityisten ihmisten oma vastuu asiassa? Pitääkö kaikkien kunnan liikuntapalveluiden ylipäättään olla ilmaisia ja jos pitää niin kenelle? Mitkä kuntien liikuntapalveluita tulee ehdottomasti olla ilmaisia ja millä perusteilla? Mitä ovat liikunnan peruspalvelut kunnassa? Keskustelu yksilön vastuusta ja verovaroin rahoitettavasta toiminnasta liikuntapalveluiden tuottamisessa tulee lisääntymään.

Onko kunnan liikuntapaikkojen käyttömaksuissa odotettavissa muutoksia seuraavalle vuodelle ja mihin käyttäjäryhmiin mahdolliset muutokset kohdistuvat (%).

Kuvio 13: Kysely kuntien liikuntapaikkojen käyttömaksujen muutoksista

Lääninhallitusten arviointiraportin mukaan käyttömaksujen korotuspaineet kohdistuvat aikuisten käyttömaksuihin. Kuntien vaikeassa taloustilanteessa tämä tuntuu hyvinkin järkevältä. Miksi kunnan pitää subventoida hyvätuloisten aikuisten liikunnanharrastusta? Eikö paljon järkevämpää ole se, että tuetaan enemmän lasten ja nuorten sekä erityisryhmien liikunnan har-

rastamista? Myös urheiluseurojen tulisi siirtää ilmaisista tai halvoista liikuntapaikkojen käyttömaksuista koituva hyöty suoraan lapsille ja erityisryhmille.

Kunnat joutuvat pakon edessä pohtimaan omaa palvelutarjotintaan myös liikunnassa. Kaikkea kaikille ilmaiseksi toimintafilosofia ei ole mahdollista tässä taloudellisessa tilanteessa. Kunnat joutuvat priorisoimaan sekä liikuntapalveluitaan että myös asettamaan eri kohderyhmiä eriarvoiseen asemaan. Erityisasemassa edellä mainittujen lasten ja nuorten sekä erityisryhmien lisäksi ovat vaikkapa työttömät ja varattomat vanhukset.

Liite 2. Lohjan liikuntapaikkojen käyttökorkaukset

Tässä ovat Lohjan Liikuntakeskus Oy:n hallituksen kokouksessaan hyväksymät voimassaolevat Lohjan kunnallisten liikuntapaikkojen käyttökorkaukset, joita verrattiin valittujen vertailukuntien vastaaviin. (Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011g). Tässä on huomioitu vain ne käyttökorkaukset, jotka ovat vertailun kannalta olennaisia. Käyttökorkauksia tutkittaessa on erityisesti huomioitava seura/käyttäjakohtaisen subventoinnin eli julkisen tuen osuus, joka saattaa olla hyvinkin merkittävä. (J. Vienonen & S. Pohjala, henkilökohtainen tiedonanto 5.7.2011.)

JÄÄHALLI

Lohjan jäähalli

Lapset ja nuoret:

Perustuntihinta klo 7.30-17.00: **38,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17.00-22.00 la ja su: **66,00 €**

Turnaukset, ottelut ja kilpailut: **71,00 €**

Aikuiset:

Perustuntihinta klo 7.30-17.00: **38,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17.00-22.00, la ja su: **75,00 €**

Turnaukset, ottelut ja kilpailut: **80,00 €**

Maaottelut: **230,00 €**

Ulkopaikkakuntalaiset (liikuntakäyttö) **180,00 €**

Muu käyttö (messut, konsertit jne): Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

Aukioloaikojen ulkopuolinen käyttö: Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

(Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011h.)

UIMAHALLI

Lohjan uimahalli Neidonkeidas

Kertamaksut

Uinti, aikuiset: **6,50 €**

Aamu-uinti ma-pe klo 6-9: **3,20 €**

Aamu-uinti/eläkeläinen ma-pe klo 6-9: **2,30 €**

Uinti, invalidi, eläkeläinen, opiskelija, työtön, varusmies: **3,20 €**

Uinti, pikkulapset 0-6 v.: **1,00 €**

Uinti, lapset 7-17 v: **3,20 €**

Sarjaliput

Aikuiset, aamu-uinti / 10 lippua: **28,80 €**;

Eläkeläiset, aamu-uinti / 10 lippua: **20,70 €**

Aikuiset / 10 lippua: **58,50 €**

Aikuiset / 50 lippua: **262,40 €**

Aikuiset / 100 lippua: **494,50 €**

Pikkulapset 0-6v / 10 lippua: **9,00 €**

Lapset 7-17 v / 10 lippua: **25,20 €**

Opiskelijat / 10 lippua: **25,20 €**

Eläkeläiset, invalidit / 10 lippua: **29,30 €**

Kausikortit

Kuukausikortti / aikuinen: **65,60 €**

Vuosikortti / aikuinen: **373,40 €**

(Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011i.)

KUNTOSALIT

Lohjan Neidonkeitaan kuntosali

Kertamaksut

Kuntosali, perushinta: **5,80 €**

Kuntosali, aamu klo 6-9: **3,00 €**

Kuntosali, eläkeläinen, invalidi, opiskelija, työtön, varusmies: **2,30 €**

Sarjaliput

Aikuiset / 10 lippua: **52,50 €**

Eläkeläiset, invalidit, opiskelijat / 10 lippua: **21,20 €**

Kuntosali / 100 lippua: **434,01 €**

Kuntosali + uinti / 10 lippua: **88,80 €**

Kausikortit

Kuukausikortti/ aikuinen: **40,40 €**

Kuukausikortti/ eläkeläinen, invalidi, opiskelija, työtön, varusmies: **30,30 €**

6 kk / aikuinen: **165,51 €**

6 kk / eläkeläinen, invalidi, opiskelija: **125,20 €**

(Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011i.)

Tennarin kuntosali

Kertamaksu: **3,70 €**

Opiskelija, eläkeläinen, varusmies, työtön: **2,30 €**

Sarjalippu (10 lippua): **30,30 €**

Kuukausikortti: **32,30 €**

Opiskelija, eläkeläinen, varusmies, työtön (10 lippua): **21,20 €**

(Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011j.)

KOULUJEN LIIKUNTASALIT

Järnefeltin liikuntahalli

Lapset ja nuoret

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **7,10 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **9,50 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset: **17,00 €**

1/3 sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **2,40 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **3,25 €**

Aikuiset

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **8,80 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **11,90 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset: **21,40 €**

1/3 sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **3,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **4,00 €**

Ulkopaikkakuntalaiset (liikuntakäyttö)

Koko sali, perustuntihinta, kaikkina aikoina: **44,40 €**

1/3 sali, perustuntihinta, kaikkina aikoina: **14,80 €**

Muu käyttö (messut, konsertit jne): Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

Aukioloaikojen ulkopuolinen käyttö: Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

Perttilän liikuntahalli

Lapset ja nuoret

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **5,60 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **7,50 €**

1/2 sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **2,80 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **3,80 €**

Kilpailut/ottelut/turnaukset: **12,60 €**

Aikuiset

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **6,60 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **8,90 €**

1/2 sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **3,30 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **4,40 €**

Kilpailut/ottelut/turnaukset: **16,00 €**

Ulkopaikkakuntalaiset (liikuntakäyttö)

Perustuntihinta, kaikkina aikoina (koko sali): **36,00 €**

Perustuntihinta, kaikkina aikoina (1/2 sali): **18,00 €**

Muu käyttö (messut, konsertit jne): Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

Aukioloaikojen ulkopuolinen käyttö: Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

Mäntynummen liikuntahalli

Lapset ja nuoret

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **7,10 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **9,50 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset: **17,00 €**

1/2 sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **3,55 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **4,75 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset: **8,50 €**

1/3 sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **2,40 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **3,25 €**

Aikuiset

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **8,80 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **11,90 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset: **21,40 €**

1/2 sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **4,40 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **5,95 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset: **10,70 €**

1/3 sali, perustuntihinta, arkisin klo 16-17: **3,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **4,00 €**

Ulkopaikkakuntalaiset (liikuntakäyttö)

Koko sali, perustuntihinta, kaikkina aikoina: **44,40 €**

1/2 sali, perustuntihinta, kaikkina aikoina: **22,40 €**

1/3 sali, perustuntihinta, kaikkina aikoina: **14,80 €**

Muu käyttö (messut, konsertit jne): Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

Aukioloaikojen ulkopuolinen käyttö: Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

KOULUJEN LIIKUNTASALIT - TASO I

Källhagen, Metsola, Ojamo, Routio

Lapset ja nuoret

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 15-17: **3,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **4,50 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset: **8,00 €**

Aikuiset

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 15-17: **4,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **6,00 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset: **10,00 €**

Ulkopaikkakuntalaiset (liikuntakäyttö): **15,00 €**

Muu käyttö (messut, konsertit jne): Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

KOULUJEN LIIKUNTASALIT - TASO 2 (muut

kuin em. koulujen liikuntasalit)

Lapset ja nuoret

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 15-17 **3,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su **4,00 €**

Kilpailut/ottelut/turnaukset **7,00 €**

Aikuiset

Koko sali, perustuntihinta, arkisin klo 15-17: **4,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **5,50 €**

Kilpailut/ottelut/turnaukset: **9,00 €**

Ulkopaikkakuntalaiset (liikuntakäyttö): **14,00 €**

Muu käyttö (messut, konsertit jne): Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta

KAMPPAILUTILAT

Tennarin kamppailuhalli

Paini-, Nyrkkeily-, Tatami 1 tai 2

Lapset ja nuoret

Perustuntihinta, arkisin klo 8-17: **4,00 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **5,40 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset, leirit: **9,00 €**

Aikuiset

Perustuntihinta, arkisin klo 8-17: **6,30 €**

Prime time tuntihinta, klo 17-22 la ja su: **8,50 €**

Kilpailut, ottelut, turnaukset, leirit: **15,00 €**

Ulkopaikkakuntalaiset (liikuntakäyttö)

Perustuntihinta, kaikkina aikoina: **32,00 €**

Aukioloaikojen ulkopuolinen käyttö: Tj:n päätöksen mukainen sopimushinta
(Lohjan Liikuntakeskus Oy 2011j.)

Liite 3. Helsingin liikuntapaikkojen käyttökorvaukset

UIMAHALLIT

Itäkeskuksen uimahalli

Aikuiset

Kertamaksu: **5,20 €**

10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **46 €**

Kausikortti: **138 €**

Muut: Lapset 7-17 v. (alle 7 v. ei peritä pääsymaksua), opiskelijat, työttömät, eläkeläiset, invalidit, varus -ja siviilipalvelusmiehet

Kertamaksu: **2,60 €**

10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **23 €**

Kausikortti: **69 €**

(Helsingin kaupungin liikuntavirasto 2011a)

Jakomäen uimahalli

Uinti:

Aikuiset

Kertamaksu: **4,80 €**

10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **40 € + 3 € korttimaksu**

Kausikortti: **120 € + 3 € korttimaksu**

Muut

Kertamaksu: **2,40 €**

10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **20 € + 3 € korttimaksu**

Kausikortti: **60 € + 3 € korttimaksu**

(Helsingin kaupungin liikuntavirasto 2011b)

Pirkkolan liikuntapuiston uimahalli

Uinti:

Aikuiset

Kertamaksu: **4,80 €**

10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **40 €**

Kausikortti: **120 €**

Muut

Kertamaksu: **2,40 €**

10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **20 €**
Kausikortti: **60 €**
(Helsingin kaupungin liikuntavirasto 2011c)

KUNTOSALIT

Itäkeskuksen uimahallin kuntosali

Kuntosali, sisältäen uinnin ja saunan:
Aikuiset
Kertamaksu: **5,40 €**
10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **50 €**
Kausikortti: **140 €**

Muut
Kertamaksu: **2,70 €**
10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **25 €**
Kausikortti: **70 e**
(Helsingin kaupungin liikuntavirasto 2011d)

Jakomäen uimahallin kuntosali

Kuntosali, sisältäen uinnin ja saunan:
Aikuiset
Kertamaksu: **5,40 €**
10 kerran sarjakortti tai kuukausikortti: **50 € + 3 korttimaksu**
Kausikortti: **140 € + 3 € korttimaksu**
Muut
Kertamaksu: **2,70 €**
10 kerran sarjakortti tai kuukausikortti: **25,00 € + 3 € korttimaksu**
Kausikortti: **70 € + 3 € korttimaksu**
(Helsingin kaupungin liikuntavirasto 2011e)

Pirkkolan liikuntapuiston kuntosali

Kuntosali, sisältäen uinnin:
Aikuiset
Kertamaksu: **5,40 €**
10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **50 €**

Kausikortti: **140 €**

Muut

Kertamaksu: **2,70 €**

10 kerran sarjakortti tai kk-kortti: **25,00 €**

Kausikortti: **70 €**

(Helsingin kaupungin liikuntavirasto 2011f)

KAMPPAILUTILAT

Tapanilan urheilukeskus

Nyrkkeilysali

Kuntonyrkkeily

1 kert. / vko: **95 €**

2 kert. / vko: **135 €**

3 kert. / vko: **165 €**

4 kert. / vko: **185 €**

5 kert. / vko: **210 €**

Kertamaksu: **8 €**

Juniorit:

2 kert. / vko: **115 €**

Nyrkkeilykoulu

2 kert. / vko: **110 €**

Kilpanyrkkeily seniorit

5 kert. / vko: **120 €**

(Tapanilan Erän nyrkkeilyjaosto 2011)

Liite 4. Espoon liikuntapaikkojen käyttökorvaukset

Espoossa maksut ryhmitellään käyttäjäryhmittäin kolmeen eri maksuryhmään seuraavasti:

Ryhmä 1: perushinta

- espoolaisten yhdistysten ja yhteisöjen pääsymaksulliset kilpailut ym. yleisötilaisuudet
- työpaikkaliikunta
- liiketoiminta, elinkeinon harjoittaminen
- ulkopaikkakuntalaiset
- työväenopiston liikunnan kurssitoiminta
- peruuttamaton käyttövuoro
- yksittäisen henkilön varaus

Ryhmä 2: tuettu hinta (50 %)

- espoolaisten yhdistysten ja yhteisöjen aikuisten liikuntatoiminta

Ryhmä 3: voimakkaasti tuettu hinta (95 %)

- espoolaisten yhdistysten ja yhteisöjen alle 20 -vuotiaiden toiminta
- espoolaiset aikuisten korkeimmalla sarjatasolla (SM-taso) kilpailevat joukkueet
- erityisliikuntajärjestöt ja eläkeläisjärjestöt
- Espoon seudun koulutuskuntayhtymän oppilaitosten liikuntatunnit
- työväenopiston liikunnan kurssitoiminta siltä osin kuin se kohdentuu nuoriin, eläkeläisiin ja erityisryhmiin
- espoolaiset nuoriso- ja opiskelijajärjestöt

Alennetut hintaryhmät

Alennettuun hintaryhmään kuuluvat espoolaiset eläkeläiset, espoolaiset työmarkkinatukea saavat työttömät työnhakijat, espoolaiset varusmiehet ja siviilipalveluksessa olevat sekä espoolaiset ja espoolaisissa oppilaitoksissa opiskelevat.

Erityisryhmät

Maksuista tai maksuttomuudesta päätetään erillisellä päätöksellä, tarvittaessa asiantuntijalausunnon perusteella, kun ko. liikunnalla on erityinen merkitys kuntoutuksen tai toimintakyvyn ylläpidon kannalta. Invalidien/vammaisten maksuissa käytetään soveltaen samoja perusteita kuin joukkoliikenteen kantakortin myöntämisperusteissa.

Maksuton käyttö

68+ sporttikorttilaisten uimahallikäynnit, kuntosalien vapaaharjoittelukäynnit sekä ohjatun liikunnan seniorikurssit ovat maksuttomia. Kortti myönnetään henkilölle, joka kuluvan vuoden aikana täyttää 68 vuotta. Espoon kaupungin henkilökunnan uimahallikäynnit ovat maksuttomia, erillisen veroviranomaisen hyväksymän ohjeen mukaisesti.

Muut ryhmät

Luokitelluille SM-tason urheilijoille myönnetään taksan mukaan harjoituskortit ns. vapaaharjoitteluvuoroille.

Muut maksut

Liikuntapaikan tavanomaisesta toiminnasta ja varustuksesta poikkeavia tapahtumia ja kilpailuja järjestettäessä laskutetaan palveluista erikseen esim. kuljetukset, materiaalit ja työpalikat sosiaalikuluihin. Muiden tilaisuuksien sekä huomattavien urheilukilpailujen maksut määritellään erillisellä päätöksellä.

JÄÄHALLIT (ESPOONLAHTI, LAAKSOLAHTI, MATINKYLÄ)

Ryhmä 1

Pääsymaksuttomat tilaisuudet: **141,30 €/h**

Pääsymaksulliset tilaisuudet: **141,30 €/h**

Aukioloajan ulkopuolella: **141,30 €/h**

Kesäjä, aukioloajan ulkopuolella: **181,65 €/h**

Ryhmä 2

Pääsymaksuttomat tilaisuudet: **70,65 €/h**

Pääsymaksulliset tilaisuudet: -

Aukioloajan ulkopuolella: **70,65 €/h**

Kesäjä, aukioloajan ulkopuolella: **90,85 €/h**

Ryhmä 3

Pääsymaksuttomat tilaisuudet: **7,05 €/h**

Pääsymaksulliset tilaisuudet: -

Aukioloajan ulkopuolella: -

Kesäjä, aukioloajan ulkopuolella: -

UIMAHALLIT JA KUNTOSALIT (ESPOONLAHTI, KESKI-ESPOO, LEPPÄVAARA, TAPIOLA)

Alennetut hintaryhmät

- espoolaiset eläkeläiset eläkekortilla tai vastaavalla
- espoolaiset varusmiehet varusmieskortilla sekä espoolaiset siviilipalvelustaan suorittavat
- espoolaiset työkyvyttömyys-, työttömyys-, varhennetun vanhuuseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen- ja vanhuuseläkkeen saajat.
- espoolaiset työmarkkinatukea saavat työttömät työnhakijat
- espoolaiset ja espoolaisten oppilaitosten opiskelijat opiskelijakortilla

Uimahallin ilmaiskäyttö

- espoolaiset eläkevähenteisen kansaneläkkeen saajat (todistus esitettävä)
- alle 7 -vuotias lapsi maksavan täysi-ikäisen saattajan kanssa
- Espoon kaupungin päiväkotien uinninopetusryhmät (sis. myös ostopalvelupäiväkodit)
- espoolaiset peruskoulujen uinninopetusryhmät
- sotaveteraanit (rintamasotilas tai rintamapalvelustunnus esitettävä)
- palopäällikön nimeämät pelastussukeltajat
- 68 + sporttikorttilaiset

UIMAHALLIT

Uinti

Aikuiset

Kertalippu: **4,00 €**

10 kpl sarjakortti: **33,00 €**

20 kpl sarjakortti: **60,00 €**

30 kpl sarjakortti: **80,00 €**

Aamu-uinti klo 6.00-8.30: **3,00 €**

Lapset 7-17 v. ja alennetut hintaryhmät

Kertalippu: **2,00 €**

10 kpl sarjakortti: **20,00 €**

20 kpl sarjakortti: **35,00 €**

30 kpl sarjakortti: **45,00 €**

KUNTOSALIT

Vapaaharjoittelu uimahallien kuntosaleilla, sisältäen uinnin

Aikuiset

Kertamaksu: **5,00 €**

10 kerran sarjakortti: **44,00 €**

20 kerran sarjakortti: **82,00 €**

30 kerran sarjakortti: **96,00 €**

Alennettu hintaryhmä

Kertamaksu: **3,00 €**

10 kerran sarjakortti: **26,00 €**

20 kerran sarjakortti: **48,00 €**

30 kerran sarjakortti: **65,00 €**

Sotaveteraaneilta ja 68 + sporttikorttilaisilta ei peritä pääsymaksua

Vapaaharjoittelu muilla kuntosaleilla (Espoonlahden urheiluhalli, Kannusillanmäen väestösuoja, Laaksolahden urheilupuisto, Leppävaaran urheiluhalli, Leppävaaran urheilupuisto, Olarin uimahalli, Tapiola urheiluhalli, Tuulimäen väestösuoja)

Aikuiset

Kausikortti: **70,00 €**

1.4.-30.6. ja 1.11.-31.12: **40,00 €**

Alennettu hintaryhmä

Kausikortti: **35,00 €**

1.4.-30.6. ja 1.11.-31.12: **20,00 €**

68 + sporttikorttilaisilta ei peritä pääsymaksua

Kalajärven kuntosali

Aikuiset

Kausikortti 6 kk: **70,00 €**

Kausikortti 1 kk: **15,00 €**

Alennettu hintaryhmä

Kausikortti 6 kk: **35,00 €**

Kausikortti 1 kk: **8,00 €**

68 + sporttikorttilaisilta ei peritä pääsymaksua

KOULUJEN LIIKUNTASALIT

Ryhmä 1

Salit alle 400 m²: **22,20 €/h**

Salit yli 400 m²: **35,30 €/h**

Yksittäinen käyttövuoro, kaikki koulujen liikuntasalit: **35,30 €/h**

Yksityistilaisuus (sis. alv 23 %) kaikki koulujen liikuntasalit (muu kuin liikuntakäyttö): **35,30 €/h**

Ryhmä 2

Salit alle 400 m²: **11,10 €/h**

Salit yli 400 m²: **17,65 €/h**

Yksittäinen käyttövuoro, kaikki koulujen liikuntasalit: **17,65 €/h**

Yksityistilaisuus (sis. alv 23 %) kaikki koulujen liikuntasalit (muu kuin liikuntakäyttö): -

Ryhmä 3

Salit alle 400 m²

Salit yli 400 m²

Yksittäinen käyttövuoro, kaikki koulujen liikuntasalit

Yksityistilaisuus (sis. alv 23 %) kaikki koulujen liikuntasalit (muu kuin liikuntakäyttö): -

Urheiluseurojen omavalvontavuoroilla 50% alennettu hinta

(<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;15440;16105>)

KAMPPAILUTILAT

Kannusillanmäen palloilu -ja yleisurheiluhalli

Ryhmä 1

Budo, nyrkkeily: **24,20 €/h**

Ryhmä 2

Budo, nyrkkeily: **12,10 €/h**

Ryhmä 3

Budo, nyrkkeily: **1,50 €/h**

Tuulimäen väestönsuojan liikuntatilat

Ryhmä 1

Budo, paini, nyrkkeily: **24,20 €/h**

Ryhmä 2

Budo, paini, nyrkkeily: **12,10 €/h**

Ryhmä 3

Budo, paini, nyrkkeily: **1,50 €/h**

(<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;15440;16105>)

Liite 5. Kirkkonummen liikuntapaikkojen käyttökorvaukset

UIMAHALLI

Kirkkonummen uimahalli

Aikuiset

Aamu-uinti klo 06- 08: **3,50 €**

Uinti, kertamaksu: **5,60 €**

Sarjakortti 10 x: **45,00 €**

Sarjakortti 20 x: **84,00 €**

Sarjakortteihin korttimaksu: **4,00 €**

Erityisryhmien vuosikortti (Kela-koodit tai lääkärintodistus): **62,00 €**

Senioriliikuntakortti + 70 v: **0,00 €**

Lapset 5-16 v. sekä opiskelijat, eläkeläiset, työttömät, varusmiehet

Uinti, kertamaksu: **2,80 €**

Sarjakortti 10 x: **22,50 €**

Sarjakortti 20 x: **41,50 €**

Lapset 0-4 v.: **0,00 €**

Sarjakortteihin korttimaksu: **4,00 €**

KUNTOSALI

Kirkkonummen uimahallin kuntosali

Kuntosali kertamaksu: **3,40 €**

Kuntosali 1 kk: **28,00 €**

Senioriliikuntakortti + 70 v: **0,00 €**

(http://www.kirkkonummi.fi/prime_884.aspx)

Liite 6. Salon liikuntapaikkojen käyttökorvaukset

UIMAHALLI

Salon uimahalli

Kertamaksut

Aikuiset: **5,00 €**

Lapset 6-16 v.: **2,50 €**

Alle 6 v. vanhempien mukana (ei koske ryhmiä): **maksuton**

Opiskelija, opiskelijakortilla: **2,50 €**

Eläkeläinen (ei osa-aika, eläkeläiskortilla): **2,50 €**

Varusmies tai siviilipalvelusmies, kortilla: **2,50 €**

Työtön (arkisin ma-pe klo 15 asti), Kelan- tai työvoimatoimiston antamalla erillisellä todistuksella): **3,00 €**

Hintoihin sisältyy kuntosalin käyttö (alaikäraja 15v., aikuisen kanssa 13v.)

Vuosikortit (voimassa 1v ostopäivästä)

Korttimaksu: **4,00 €**

(lunastetaan ensimmäisellä ostokerralla)

Aikuisten vuosikortti: **370,00 €** (+ korttimaksu)

Eläkeläisten vuosikortti: **190,00 €** (+ korttimaksu)

(ei osa-aika), eläkeläiskortilla

Lasten 6-16 v. vuosikortti: **170,00 €** (+ korttimaksu)

Salolaisten 70+ seniorikortti: **30,00 €**

Sarjakortit (voimassa 2v ostopäivästä)

Korttimaksu: **4,00 €**

(lunastetaan ensimmäisellä ostokerralla)

Aikuinen 10 kpl: **45,00 €** (+ korttimaksu)

Aikuinen 25 kpl: **100,00 €** (+ korttimaksu)

Aikuinen 50 kpl: **187,50 €** (+ korttimaksu)

Aikuinen 100 kpl: **350,00 €** (+ korttimaksu)

Opiskelija, eläkeläinen, lapsi 10 kpl: **17,50 €** (+ korttimaksu)

Opiskelija, eläkeläinen, lapsi 25 kpl: **41,25 €** (+ korttimaksu)

Eläkeläinen, lapsi 50 kpl: **75,00 €** (+ korttimaksu)

Työtön 10 kpl, työttömyystodistuksella: **27,00 €** (+ korttimaksu)

(arkisin klo 15 asti)

(Salon kaupunki 2011b)

KUNTOSALIT

Kuntosalit (Salohalli, Halikko, Ollikkala, Perniö)

Aikuiset

Kausikortti: **50,00 €**

Vuosikortti: **90,00 €**

Opiskelijat, koululaiset, eläkeläiset, varusmiehet

Kausikortti: **25,00 €**

Vuosikortti: **45,00 €**

Työttömät

kausikortti: **25,00 €**

Arvokortilla kertamaksu on **2,00 €**.

Kuntosalit (Muurla, Pertteli, Suomensjärvi, Kisko, Kuusjoki)

Aikuiset

Kausikortti: **30,00 €**

Vuosikortti: **50,00 €**

Opiskelijat, koululaiset, eläkeläiset, varusmiehet

Kausikortti: **15,00 €**

Vuosikortti: **25,00 €**

Työttömät

Kausikortti: **15,00 €**

Kuntosalit (Kiikala, Särkisalo)

Aikuiset

Kausikortti: **20,00 €**

Vuosikortti: **30,00 €**

Opiskelijat, koululaiset, eläkeläiset, varusmiehet

Kausikortti: **7,50 €**

Vuosikortti: **15,00 €**

Työttömät

Kausikortti: **7,50 €**

(Salon kaupunki 2011c)